

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

norden

Vuosikertomus pohjoismaisesta yhteistyöstä 2014

Pohjoismaiden neuvoston
Suomen valtuuskunnalle

**Pohjoismaiden ministerineuvoston rakennus Kööpenhaminassa osoitteessa Ved Stranden 18.
(Kuva: Yadid Levy / norden.org)**

Vuosikertomus on laadittu eri ministeriöiden, järjestöjen ja Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön toimittamien yhteenvetojen perusteella.

KANNEN VALOKUVAT:

Liput; Johannes Jansson / norden.org

Gullfossin vesiputous Islannissa; Yadid Levy / norden.org

Esipuhe

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2014 puheenjohtajan Islannin puheenjohtajuuskauden pääteemat olivat ovat biotalous, hyvinvointiyhteiskunta sekä panostus pohjoismaisen musiikin edistämiseen ja tunnettuuden lisäämiseen. Priorisointibudjetti on toista vuotta käytössä oleva järjestely, jolla pyritään mahdollistamaan suurten ja ajankohtaisten panostusten rahoitus. Puheenjohtajamaalla on käytössään noin 2 miljoonaa euroa vuodessa kolmen vuoden ajan priorisoimiensa teemojen edistämiseen. Priorisointibudjetin tarkoituksena on pohjoismaisen yhteistyön poliittisen dynamiikan lisääminen sekä entistä laajempiin ja innovatiivisiin hankkeisiin panostaminen – näin varmistetaan aktiivinen ja ajankohtainen yhteistyö. Islannin priorisointibudjetin puitteissa toteutetaan neljä hanketta: pohjoismainen biotalous, opetusta ja kulttuuria yhdistävä biophilia-projekti, taloudellisen tilanteen ja muiden kriisien vaikutuksia pohjoismaiseen hyvinvointimalliin tutkiva pohjoismainen hyvinvointivahti sekä pohjoismaisia musiikkikappaleita kokoava pohjoismainen soittolista.

Pohjoismaiden pääministerit tapasivat vuoden 2014 aikana kahdesti, perinteisessä kesäkokouksessaan Islannissa toukokuun loppupuolella sekä Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä Tukholmassa lokakuun lopussa. Kesäkokouksen asialistalla olivat pohjoismainen ulko- ja puolustuspoliittinen yhteistyö, EU:n poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä uuden komission tavoitteet ja Ukrainan kriisi. Pääministeri Katainen otti esille aloitteensa lisääntyvästä pohjoismaisesta yhteistyöstä maakuvien ja viennin edistämässä. Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä käydyissä keskusteluissa pääministerit keskittyivät arktiseen ja Barents-yhteistyöhön, ilmastoasioihin, YK:n vuosituhattavoitteisiin sekä pohjoismaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön.

Yhteistyöministerit tapasivat vuoden aikana neljästi virallisessa kokouksessa: kahdesti Kööpenhaminassa, Islannissa ja Tukholmassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Yhteistyöministerit jatkoivat keskustelua budjettileikkausten kohdentamisesta. Vuosina 2014–2016 säästetään yhteensä 8 % ministerineuvoston noin 134 miljoonan euron budjettikehyksestä. Ministerit antoivat helmikuussa visiojulkilausumansa "Pohjola – yhdessä olemme vahvempia". Arktiset asiat ja yhteistyö länsinaapurien kanssa olivat myös keskeisesti esillä. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri, norjalainen Dagfinn Høybråten julkaisi maaliskuussa raporttinsa Nyt Norden, jonka tarkoitus on modernisoida ja terävöittää pohjoismaista yhteistyötä. Yhteistyöministerit hyväksyivät raportin suositukset kesäkuun kokouksessaan.

Pohjoismaiden yhteinen kansainvälinen profilointi- ja brändäysstrategia hyväksyttiin lokakuussa 2014. Strategian tavoitteena on yhdistää pohjoismaisia voimia, hyödyntää Pohjolan vahvaa tuotemerkkiä ja tehdä asioita yhdessä kansainvälisesti silloin, kun yhdessä tekeminen tuottaa enemmän lisäarvoa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA julkaisi myös raportin pohjoismaisen hyvinvointimallin haasteista.

Rajaestetyö jatkui aktiivisena vuonna 2014. Rajaesteneuvosto aloitti toimintansa tammikuussa 2014 ja jätti ensimmäisen raporttinsa Pohjoismaiden neuvostolle syksyn istunnossa lokakuussa. Jokaisen maan on nostettava prioriteetiksi 3-5 rajaestettä, joiden poistamiseksi rajaesteneuvosto tekee työtä. Huomiota on myös alettu kiinnittää rajaesteisiin kasvun ja työllisyyden esteinä.

Kesäkuussa 2014 julkaistiin terveyssektorin "Stoltenberg-raportti", eli ruotsalaisen Bo Könbergin tekemä raportti, jossa määritellään neljätoista tulevaisuuden potentiaalisinta pohjoismaista yhteistyöalaa.

Helsingissä huhtikuussa 2015

Lenita Toivakka
Pohjoismainen yhteistyöministeri

Sisällysluettelo	
Esipuhe	3
Sisällysluettelo	4
POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT	5
Pääministereiden yhteistyö	5
Yhteistyöministeriöiden yhteistyö	6
Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö	8
Puolustuspoliittinen yhteistyö	8
Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö	9
Yhteistyö kehityskysymyksissä	9
HORISONTAALISET KYSYMYKSET	11
Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen	11
Kestävä kehitys	13
Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot	14
Nuorisoyhteistyö	14
Ruotsin kielen edistäminen	17
Itsehallintoalueiden asema ja osallistuminen	17
POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA.....	18
Kulttuuriyhteistyö	18
Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyö	19
Ympäristö	21
Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka	23
Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla	25
Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori	26
Sosiaali- ja terveystalouden politiikka	32
Tasa-arvoyhteistyö	34
Työelämää koskeva yhteistyö	36
Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö	37
MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ	38
Yhteistyö kuluttaja-asioissa	38
Liikenne	38
Pelastusalan yhteistyö	39
Poliisiyhteistyö	41
Ihmiskaupan vastainen työ	42
Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat	43
Rajaturvallisuusalan yhteistyö	43
Yhteistyö saamelaisasioissa	44
LIITTEET	45
Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2013	45
Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2013	46

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

Pääministereiden yhteistyö

Pohjoismaiden pääministerit tapasivat vuoden aikana kahdesti, kesäkokouksessa Islannin Myvatnissa ja itsehallintoalueiden edustajien kanssa Akureyrissa, sekä Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä Tukholmassa lokakuun lopussa. Tukholmassa pääministerit tapasivat lisäksi itsehallintoalueiden edustajat sekä Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston. Pääministerit tapasivat myös perinteisesti Baltian maiden kollegansa istunnon alla.

Pääministerit pitivät kesäkokouksensa Islannin Myvatnissa. Asialistalla olivat pohjoismainen ulko- ja puolustuspoliittinen yhteistyö, EU:n poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä uuden komission tavoitteet ja Ukrainan kriisi. Pääministeri Katainen otti esille aloitteensa pohjoismaisen yhteistyön ja brändin hyödyntämisestä viennin edistämiseksi ja yritysten kansainvälistymiseksi, mikä voisi tuoda monipuolisuutta tarjontaan ja mahdollistaisi laajempien tuoteryhmien ja palvelupakettien tuomisen markkinoille. Aloitteen käsittely jatkui työ- ja elinkeinoministereiden kokouksessa marraskuussa.

Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä pidetyissä keskusteluissa pääministerit keskittyivät arktiseen ja Barents-yhteistyöhön, ilmasto-asioihin, YK:n vuosituhattavoitteisiin sekä Pohjoismaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja itsehallintoalueiden edustajien kanssa keskusteltiin mm. rajaestetyöstä ja Pohjoismaiden kansainvälisestä profilointi- ja brändäysstrategiasta.

Pohjoismaiden pääministerit Tukholmassa lokakuun lopussa. (Kuva: Magnus Fröderberg/norden.org)

Yhteistyöministeriöiden yhteistyö

Yhteistyöministerit tapasivat vuoden aikana neljästi virallisissa kokouksissa: Kööpenhaminassa helmikuussa, Islannissa kesäkuussa, Kööpenhaminassa syyskuussa ja Tukholmassa lokakuussa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Ensimmäisessä yhteistyöministerikokouksessa hyväksyttiin visiojulistus "Pohjola – yhdessä olemme vahvempia". Julistuksessaan ministerit listaavat neljä pilaria, joihin haluavat keskittyä yhteistyössä: rajaton Pohjola, innovatiivinen Pohjola, näkyvä Pohjola ja ulospäin suuntautunut Pohjola.

Puheenjohtajamaan kolmevuotinen nk. priorisointibudjetti oli toista kertaa käytössä vuonna 2014. Priorisointibudjettia käytetään uusien, suurten ja priorisoitujen panostusten käynnistämiseen. Budjetilla pystytään uudistamaan ja kehittämään yhteistyötä ja vastaamaan paremmin ajankohtaisiin kysymyksiin ja haasteisiin. Islannin puheenjohtajuusvuoden prioriteettihankkeet olivat pohjoismainen biotalous; biophilia-projekti, jonka tarkoitus on yhdistää opetus ja kulttuuri; taloudellisen tilanteen ja kriisien vaikutuksia pohjoismaiseen hyvinvointimalliin tutkiva pohjoismainen hyvinvointivahiti; sekä pohjoismaisia musiikkikappaleita koostava pohjoismainen soittolista.

Helmikuun visiokeskustelussa tuli useasti esille Pohjolan profilointiin liittyviä näkökohtia. PMN:n sihteeristö valmisti vuoden aikana Pohjoismaiden kansainvälisen profilointi- ja brändäysstrategian, joka hyväksyttiin lokakuun kokouksessa. Strategian tavoitteena on yhdistää pohjoismaisia voimia, hyödyntää Pohjolan vahvaa tuotemerkkiä ja tehdä asioita yhdessä kansainvälisesti, silloin kun yhdessä tekeminen tuottaa enemmän lisäarvoa.

Syyskuun ja lokakuun kokouksissa päätettiin lisäsäästöistä Pohjoismaiden ministerineuvoston budjettiin. Vuonna 2012 tehdyn päätöksen mukaan vajaan 1 mrd. DKK:n budjettikehystä leikataan 5 % vuonna 2014 ja vuosina 2015–2016 säästetään yhteensä 3 % lisää.

Pohjoismaisen yhteistyön uudistusohjelma otti vauhtia, kun yhteistyöministerit hyväksyivät kesäkuun kokouksessaan pääsihteerin Nyt Norden -raportin suositukset tekemällä muutamia tarkennuksia. Uudistusohjelmassa päästiin täytäntöönpanovaiheeseen. Työn päätarkoituksena on tehostaa ja terävöittää pohjois-

Ministeri Toivakka PN:n istunnossa Tukholmassa.
(Kuva: Magnus Fröderberg/norden.org)

maista yhteistyötä sekä tuoda siihen enemmän politiikkaa. Toimintoja kehitetään ja tehostetaan mm. sihteeristön päätös- ja budjettiprosessien, hankehallinnon sekä pohjoismaisten laitosten ohjauksen suhteen.

Rajaestetyö jatkui aktiivisena. Pohjoismaiden neuvoston istunnossa esitettiin tammikuussa toimintansa aloittaneen rajaesteneuvoston raportti vuoden 2014 työstä rajaesteiden parissa. Jokainen pohjoismaa valitsee priorisoitavaksi 3-5 rajaestettä, joiden poistamiseksi rajaesteneuvosto työskentelee.

Ministerineuvoston naapuruusyhteistyötä jatkettiin aktiivisesti Baltian maiden, Luoteis-Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa. Vuoden aikana oli myös huomattavaa aktiivisuutta arktisessa yhteistyössä sekä yhteistyössä länsinaapurien kanssa. Venäjän viranomaiset tekivät tarkastuskäynnin PMN:n Pietarin-toimistoon. Tämän vuoksi ministerineuvoston sihteeristö kävi keskusteluja Venäjän viranomaisten kanssa toimistojen statuksesta. Yhteistyöministerit päättivät kokouksessaan 11.3.2015 lopettaa toistaiseksi toiminnan Luoteis-Venäjällä.

Yhteistyöministeri Toivakka esitteli Pohjoismaiden neuvoston istunnossa ministerineuvoston EU-yhteistyötä koskevan selonteon. Vuonna 2016 alkavan Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden suunnittelu alkoi.

Färssaarten, Islannin, Ruotsin, Norjan, Ahvenanmaan, Tanskan ja Grönlannin yhteistyöministerit pääsihteeri Høybråtenin kanssa kesäkuussa Etelä-Islannissa. (Kuva: Marjukka Sellin/UM)

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Islanti toimi 2014 epävirallisen pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön puheenjohtajana.

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö on viime vuosina syventynyt ja laajentunut. Vuoden 2014 alussa Suomi ja Ruotsi osallistuivat Islannin ilmatilan valvomisen yhteydessä toteutettuun Iceland Air Meet 2014 -ilmavalvontaharjoitukseen. Pohjoismaat ovat lisänneet ulko- ja turvallisuuspoliittista dialogia kolmansien maiden, kuten Baltian maiden ja Yhdysvaltojen kanssa: Baltian maiden ja Yhdysvaltojen kanssa on jatkettu säännöllistä, Pohjois-Euroopan lähialueisiin liittyvää turvallisuuspoliittista vuoropuhelua (ePine). Tämän lisäksi Pohjoismaat ja Yhdysvallat ovat aloittaneet keskinäisen, globaaleja ja alueellisia turvallisuusky-symyksiä koskevan dialogin, joka on ensisijaisesti keskittynyt YK:n puitteissa esille nouseviin teemoihin. Pohjoismaat ovat antaneet Ruotsille tukensa tämän hakiessa YK:n turvallisuusneuvostoon kaudelle 2017–2018. Myös pohjoismainen yhteistyö kriisinhallinnassa jatkui tiiviinä.

Mahdollisuuksia syventää ulkoasiainhallintojen yhteistyötä kartoitettiin edelleen, mm. pohjoismaisiin yhteis-kansliahankeisiin liittyvissä käytännön kysymyksissä, kuten tietohallinto- ja turvallisuusratkaisujen järjestä-misessä. Suomi liittyi yhteispohjoismaiseen kansliaan Yangonissa, Myanmarissa, vuonna 2014. Ruotsin, Nor-jan ja Suomen yhteiskanslian hankesuunnittelu Hanoissa, Vietnamissa, etenee Ruotsin johdolla.

Keskustelua on käyty tulevaisuuden visioista. Ulkoministerit julkistivat helmikuussa 2014 laajan turvallisuus-den käsitteeseen perustuvan julkilausuman, jossa Pohjoismaat sitoutuvat ulko- ja turvallisuuspoliittisen yh-teistyön vahvistamiseen mm. kriisinhallinnan, kansanvälisten järjestöjen toiminnan, ilmastonmuutoksen, kestävän kehityksen, arktisten kysymysten ja kyberturvallisuuden alueilla.

Ulkoministerikokouksia järjestettiin vuonna 2014 kolme: huhtikuussa Reykholtissa, syyskuussa New Yorkissa ja lokakuussa Tukholmassa. Ulko- ja puolustusministerit tapasivat myös yhteiskokouksessa Reykjavikissa helmikuussa.

Puolustuspoliittinen yhteistyö

Vuoden 2014 NORDEFECO-puheenjohtajamaana toimi Norja. Yhteistyössä painottuivat turvallisuus- ja puolus-tuspoliittinen dialogi, dialogi Baltian maiden kanssa, yhteistyö kriisinhallinnassa, pohjoismaiden sekä poh-joismaiden ja Baltian maiden harjoitusyhteistyö mm. yhteisen harjoitusluettelon kautta, suorituskykytyö, puolustusmateriaaliyhteistyö sekä dialogi puolustusteollisuuden kanssa.

Poliittisen dialogin kautta käsiteltiin mm. Ukrainan kriisiä ja Venäjän toimia sekä Naton Walesin huippukoko-usta ja kumppanimaiden asemaa. Pohjoismaiden yhteistyötä toteutettiin kriisinhallintaoperaatioissa Malissa ja Afganistanissa sekä Syyrian kemiallisten aseiden hävittämismissiossa.

Vuonna 2014 päätettiin myös käynnistää hanke puolustussektorin kapasiteettien (Defence Capacity Building, DCB) kehittämiseksi kolmansissa maissa. Tätä vuonna 2015 perustettavaa asiantuntijakykyä voidaan tarjota esim. EU:n, Naton tai YK:n käyttöön. Baltian maat kutsuttiin mukaan DCB-toimintaan. Pohjoismaat ovat myös jatkaneet Itä-Afrikan EASF-valmiusjoukon (Eastern Africa Standby Force) suorituskyvyn kehittämistä.

Helmikuussa 2014 Suomi ja Ruotsi osallistuivat Islannissa Norjan Naton ilmavalvontavuoron yhteydessä jär-jestettyyn ilmavoimien harjoitukseen (Iceland Air Meet 2014).

Pohjoismainen yhteistyö perustuu säännölliseen yhteydenpitoon. Puolustusministerit, kansliapäälliköt ja puolustuspoliittisten osastojen päälliköt kokoontuvat kukin yleensä kahdesti vuodessa. Vastaavasti puolustusvoimien kesken järjestetään säännölliset kokoukset. Sotilastaso on jaettu viiteen yhteistoiminta-alueeseen; suorituskyvyt, materiaaliyhteistyö, koulutus ja harjoitukset, operaatiot sekä henkilöstö.

Suomen ja Ruotsin puolustusministerien aloitteesta on keväällä 2014 käynnistetty selvitys maiden välisen puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Puolustusvoimien toimintojen tehokkaammalla ja taloudellisemmalla käytöllä voidaan lisätä operatiivista tehokkuutta sekä tukea suorituskykyjen ylläpitämistä ja kehittämistä. Yhteistyöaloite koskee rauhanajan toimintoja. Toimenpideohjelma jatkotyötä varten julkistettiin toukokuussa. Loppuraportti yhteistyön tiivistämismahdollisuuksista valmistui tammikuun 2015 lopussa. Suomen ja Ruotsin kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen on luonnollinen osa pohjoismaista yhteistyötä ja sen kehittämistä.

Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö

Pohjoismaiden ulkomaankauppaministerit kokoontuivat lokakuun lopussa Tukholmassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Kokouksen pääaiheina olivat neuvottelut EU:n ja Yhdysvaltojen välisestä vapaakauppasopimuksesta, muut kansainväliset vapaakauppaneuvottelut sekä ajankohtaiset teemat maailman kauppajärjestö WTO:n puitteissa. Kokouksen puheenjohtajana toimi Islanti.

Yhteistyö kehityskysymyksissä

Post-2015 ja kehitysrahoitus

Vuoden 2015 jälkeisen kestäväen kehityksen agenda oli esillä useissa eri kokoonpanoissa järjestetyissä pohjoismaisissa tapaamisissa, kuten keväällä Helsingissä pidetyssä pohjoismaisessa kehitysministerikokouksessa. Pohjoismaat valmistelivat yhteisiä teemoja ja laativat yhteiset näkemyspaperit neljästä teemakokonaisuudesta: i) sukupuolten välinen tasa-arvo, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet, ii) ihmisoikeudet ja hyvä hallinto, iii) luonnonvarat ja ympäristö sekä iv) rauha ja turvallisuus. Maiden keskinäistä työnjakoa terävöitettiin, jotta päästään tehokkaaseen vaikuttamiseen ja dialogiin yhteisten päämäärien toteutumiseksi. Pohjoismaiden, Hollannin, Ison-Britannian ja Irlannin muodostaman epävirallisen kehityskysymyksiä käsittelevän Nordic+ -ryhmän kokouksissa Post-2015 agenda, kehitysrahoitus ja -tulokset olivat keskeisellä sijalla.

Kehitysrahoituksen osalta Pohjoismaat vaikuttivat yhdessä OECD:n kehitysministerikokouksen julkilausumaan korostaen julkisen kehitysavun ohjaamista köyhimpiin kehitysmaihiin niin, että niiden osuus virallisesta kehitysavusta kasvaisi sekä laina- että lahjamautoisen avun osalta.

Kehitystutkimus ja korkeakoulu yhteistyö

Suomi isännöi Pohjoismaisen Afrikka-instituutin ohjelma- ja hallintoneuvoston kokousta toukokuussa. Suomi teetti myös Pohjoismaista Afrikka-instituuttia koskevan selvityksen, jonka avulla kartoitettiin sen merkitystä rahoittavien maiden keskuudessa sekä edellytyksiä pohjoismaisen yhteistyön jatkumiselle erilaisten organisaatiomallien kautta. Selvitys osoitti, että instituutilla on vahva merkitys yhteispohjoismaisena tutkimuslai-

toksena. Instituutin toivottiin säilyttävän nykyisen luonteensa, jolloin sen laadukas, politiikkarelevantti tutkimus voisi jatkua.

Pohjoismaiden kehitysrahasto NDF

Pohjoismaiden kehitysrahasto keskittyy toiminnassaan köyhimpien kehitysmaiden tukemiseen ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa. NDF myöntää olemassa olevan lainakannan takaisinmaksuista saatavat varat lahja-apuna tähän toimintaan. Kehitysrahasto selkiytti ja vahvisti rooliaan kansainvälisessä ilmastorahoitusarkkitehtuurissa ja panosti yhteistyöhön monenvälisten kehitysrahoituslaitosten kanssa. Johtokunta hyväksyi vuoden 2014 aikana 14 hanketta, joiden yhteenlaskettu rahoitus oli 38,9 miljoonaa euroa. NDF vahvisti entisestään yhteistyötään Afrikan kehityspankin kanssa, kun sen johtokunta hyväksyi yhteisrahoituksella toteutettavaksi ensimmäiset kaksi hanketta. NDF:n johtokunta kokoontui kahdesti Helsingissä ja kerran Tukholmassa.

Pohjoismainen yhteistyö Maailmanpankissa ja alueellisissa kehitysrahoituslaitoksissa

Tiivis pohjoismainen yhteistyö kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa muodostaa vahvan vaikuttamisen perustan. Pohjoismaat toimivat samassa äänestysryhmässä Maailmanpankissa sekä alueellisissa kehityspankeissa. Äänestysryhmäkoordinaatio on tärkein yhteistyön muoto, jonka kautta Pohjoismaiden edustajat keskustelevat säännöllisesti yhteisestä kannanmuodostuksesta. Valtiosihteerien tapaaminen pohjoismaisten kehitysrahoituslaitosten johdon kanssa pidettiin marraskuussa Kööpenhaminassa. Suomen johtokuntaedustajakaudet 2013–2016 jatkuvat Maailmanpankissa ja Afrikan kehityspankissa. Edellisessä Suomi koordinoi pohjoismais-balttilaisen äänestysryhmän työskentelyä ja jälkimmäisessä pohjoismais-intialaista äänestysryhmää.

Pohjoismaista yhteistyötä tehtiin tiiviisti myös YK:n kehityskysymyksissä. Maailman ruokaturvakomiteassa tehtiin Suomen aloitteesta yhteispohjoismainen kannanotto alkuperäiskansojen huomioonottamisesta FAO:n vastuullisia maatalousinvestointeja koskevassa periaateohjeistossa. Myös YK:n apulaisasiantuntijaohjelmia (JPO) hoitavat pohjoismaiset virkamiehet kokoontuivat ensi kertaa Helsingissä. Tapaamisia on tarkoitus jatkaa vuosittain.

Kansainvälisen ympäristöpolitiikan saralla järjestettiin vuosittaiset pohjoismaiset virkamiestason konsultaatiot YK:n ympäristöohjelman (UNEP) kanssa. Konsultaatiot tarjoavat hyödyllisen kanavan välittää UNEP:n suuntaan Pohjoismaiden tärkeiksi kokemia viestejä kansainvälisestä ympäristöyhteistyöstä ja ympäristöhallinnon kehittämistä. Pohjoismaat jakoivat ajankohtaisia asioita myös kansalaisyhteiskunnalle suunnatun kehitysyhteistyön kokemuksista. Tapaamisia tullaan jatkamaan päällikkötasolla vuosittain.

Pohjoismainen yhteistyö humanitaarisen avun kysymyksissä on vakiintunutta. Kahdesti vuodessa pidettävien kokousten lisäksi yhteyttä pidetään jatkuvasti yhteisten näkökantojen edistämiseksi avunantajayhteistyössä ja rahoitettavien järjestöjen johtokunnissa. Huhtikuussa Tukholmassa pidetyn pohjoismaisen vuosikokouksen tavoitteena oli vaikuttaa YK:n humanitaarisen avun koordinaatiotoimiston (OCHA) työn tehostamiseen ja Istanbulissa vuonna 2016 pidettävän maailman humanitaarisen huippukokouksen valmisteluihin. Lokakuussa Helsingissä agendalla olivat kaikki humanitaarisen avun ajankohtaiset kysymykset.

HORISONTAALISET KYSYMYKSET

Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen

Vuoden 2013 Pohjoismaiden neuvoston istunnossa hyväksyttiin uusi rajaesteyhteistyön strategia- ja toimintaohjelma *Viisikymmentäkuusi pohjoismaista yhdistelmää vuosille 2014–2017*. Ohjelma sisältää ehdotukset rajaestefoorumin korvaamisesta uudella rajaesteneuvostolla ja pohjoismaisen tiedotustyön tehostamisesta sekä ehdotuksen selvittää edellytykset pohjoismaisen rajaestesiameiehen toimen perustamiseen. Tavoitteena on organisoida rajaesteyhteistyö mahdollisimman tehokkaasti ja saavuttaa konkreettisia tuloksia. Luomalla yksityishenkilöille ja yrityksille parhaat mahdolliset edellytykset toimia Pohjoismaissa rajojen yli vahvistetaan Pohjoismaiden kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Rajaesteneuvosto

Suomi nimitti rajaesteneuvoston kansalliseksi edustajaksi lainsäädäntöneuvos Sten Palmgrenin ja Ahvenanmaa jo rajaestefoorumissa vaikuttaneen Gunnar Westerholmin. Kokoonpanon poliittista painoarvoa ja vaikuttavuutta lisää se, että neuvostoon kuuluvat myös Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston edustaja.

Rajaesteneuvosto piti vuoden aikana viisi kokousta. Kokouksissa sovittiin yhteisistä työskentelytavoista sekä niistä 28 rajaesteestä, joiden kanssa rajaesteneuvosto ensimmäisenä toimintavuotenaan työskenteli. Suomen priorisoimia rajaesteitä oli viisi: aikuiskoulutustuki, oikeus opintotukeen ulkomailla työskentelyn jälkeen, potilaskuljetukset Suomen ja Norjan välillä, erilaiset rakennusmateriaalialstandardit sekä neljän kuukauden sääntö.

Rajaesteneuvoston tavoite on ratkaista 5-10 estettä vuodessa. Vuonna 2014 keskityttiin toiminnan käynnistämiseen ja verkostojen luomiseen, mutta priorisoituja esteitäkin poistettiin kaksi. Muita rajaesteitä ratkaistiin 17. Rajaesteneuvoston toimintakertomus sekä yhteistyöministerien rajaesteselonteko vuodelle 2014 löytyvät ministerineuvoston sivuilta. (Rajaesteneuvoston toimintakertomus löytyy osoitteesta <http://www.norden.org/fi/pohjoismaiden-ministerineuvosto/yhteistyöministerit-mrsam/rajaestetyoe/rajaesteneuvosto> ja yhteistyöministerien selonteko osoitteesta <http://www.norden.org/fi/pohjoismaiden-neuvosto/asiat/dokument-6-2014>).

Jo olemassa olevien rajaesteiden poistamisen lisäksi rajaesteneuvosto keskittyy ennaltaehkäisevään työhön, joka on paras tapa ehkäistä uusien rajaesteiden syntyminen. Rajaesteneuvosto päätti kartoittaa eri Pohjoismaissa tapahtuvan lainvalmisteluprosessin sekä aloittaa yhteispohjoismaisten ohjeiden valmistelun.

Tiedotus, neuvonta ja rajaesteiden kartoitus

Rajaestetyöllä pyritään helpottamaan pohjoismaalaisten arkielämää ja parantamaan yritysten kilpailukykyä. Suureksi osaksi tätä työtä tehdään neuvonnalla ja tiedottamisella. Samanaikaisesti neuvontapalvelut myös kartoittavat uusia mahdollisia rajaesteitä.

Uuden rajaesteyhteistyön strategia- ja toimintaohjelman mukaisesti pohjoismaiset neuvontapalvelut, mukaan lukien Suomessa toimivat Haloo Pohjola sekä Pohjoiskalotin rajaneuvonta, pitivät vuoden 2014 aikana ensimmäiset yhteiset verkostokokouksensa Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaestesihteeristön johdolla.

Vahvalla toimeksiannolla ja uudella rakenteella tähdätään yhä tehokkaampaan työhön rajaesteiden torjumiseksi. Vuonna 2014 saadut tulokset ovat rohkaisevia; useissa kyselyissä eri toimijoiden kokemukset uudesta yhteistyöstä ovat erittäin positiivisia.

Yksityishenkilöille suunnattu, Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama ja Suomessa Pohjola-Nordenin hallinnoima tiedotus- ja neuvontapalvelu Haloo Pohjola on keskellä suurta verkkosivujensa uudistustyötä, joka alkoi vuonna 2012 ja päättyy vuonna 2015. Viime vuosien tapaan Haloo Pohjola kasvatti verkkosivujensa kävijämäärää yli 900 000 käyntiin. Kasvua vuodesta 2013 oli 6 prosenttia. Suomesta kävijöitä oli hieman yli 143 000, ja eniten kaikkia kävijöitä – myös suomalaisia – kiinnosti sivu, joka käsittelee Norjassa työskentelyä. Suomea koskevaa tietoa haettiin saman verran kuin viime vuonna: hieman yli 360 000 kertaa.

Samalla kun Haloo Pohjolan sivujen kävijämäärä lisääntyi, kysymysmäärä tuhatta kävijää kohden laski edellisvuoden 3,8 kysymyksestä 3,2 kysymykseen. Tämä on toivottava kehityssuunta, koska verkkosivujen tekstiä parantamalla neuvonta- ja tietopalvelulle jää enemmän aikaa kehitystyöhön sekä vaikeiden rajaestekysymysten selvittämiseen. Neuvonta- ja tiedotustyönsä lisäksi Haloo Pohjola osallistui aktiivisesti rajaestetyöhön kirjoittamalla erilaisia selvityksiä ja taustaraportteja Rajaesteneuvoston, ministerineuvoston ja ministeriöiden tueksi sekä kehittämällä yhteistyössä ministerineuvoston kanssa uutta rajaestetietokantaa.

Lisäksi Haloo Pohjola järjesti vuoden 2014 aikana 14 seminaaria ja oli mukana useiden tapahtumien järjestämisessä. Haloo Pohjola on ollut Suomessa mukana useilla messuilla, kirjoittanut lehtiin ja esiintynyt radiossa.

Valtionhallinnon puolella eri ministeriöiden, Kansaneläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen, Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaation (CIMO), Opetushallituksen, Verohallinnon ja Väestörekisterikeskuksen tiedonvaihtoa rajaesteyhteistyön alalla tehtiin Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnassa, joka kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Rajaesteneuvoston Suomen edustaja, Suomen Haloo Pohjola ja Pohjoiskalotin Rajaneuvonta kuuluivat kokoonpanoon.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta

Raja-alueiden neuvontapalvelu Pohjoiskalotin Rajaneuvonta on ainut pohjoismainen raja-alueiden neuvontapalvelu, joka palvelee useampaa kuin kahta maata. Pohjoiskalotin Rajaneuvonnalla on kaksi toimipistettä: Suomen ja Ruotsin välinen TornioHaparanda-toimipiste, jossa työskentelee koordinaattori sekä Suomen ja Norjan välinen Skibotnin toimipiste, jossa työskentelee koordinaattori ja NAV:in palkkaama toimihenkilö. Toimintaa rahoittaa Pohjoismaiden ministerineuvosto, Pohjoiskalotin neuvoston lisäksi Skibotnin toimipistettä rahoittavat Tromssan lääninkunnat (Troms fylkeskommune), Storfjordin kunta ja NAV (Arbeids- og velferdsforvaltningen, joka sisältää kansaneläkelaitoksen, työvoima- ja sosiaalitoimistojen keskushallinnon).

Rajaneuvonnan TornioHaparanda-konttorin kokonaisasiakasmäärä oli 1500 vuonna 2014. Yksityishenkilökontakteja oli vuoden aikana 355, joista 60 % tuli Suomesta ja 40 % Ruotsista. Yrityskontaktien määrä lisääntyi 60 % vuoden aikana. Yhteydenotoista 80 % tuli Suomesta ja 20 % Ruotsista. Merkille pantavaa oli, että yhteydenotot Suomen elinkeinoelämältä kasvoivat räjähdysmäisesti kevään 2014 aikana.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan TornioHaparanda-konttori on dokumentoinut 85 yksityishenkilöiden, 36 elinkeinoelämän ja 6 viranomaisten rajaestetapausta. Suurin osa tapauksista on ratkennut sen jälkeen, kun Pohjoiskalotin Rajaneuvonta on ollut yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaestetieverkoston ja rajaesteneuvoston tiedoksi on toimitettu neljä rajaestettä.

Skibotnin toimistoa työllistävät ennen kaikkea suomalaisten yrittäjien yhteydenotot käytännön ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi, kontaktien ja yhteistyöverkoston etsiminen sekä työvoiman rekrytointi. Kielivaikeudet koetaan useimmiten isona ongelmana ja toiminnan ja kaupankäynnin esteenä.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta on tehnyt yhdessä Lapin Yrittäjät ry:n, Ruotsin Företagarna Norrbottenin ja Norjan Bedriftsforbundein kanssa selvityksen elinkeinoelämän rajaesteistä. Interreg IVA Nord förstudie -selvityksessä keskityttiin etupäässä Pohjoiskalotin pk-yrityksiin. Elinkeinoelämän rajaesteet -kartoituksen tavoitteena oli tarjota pk-yrityksille apua rajaesteasioissa, auttaa yrityksiä luomaan paremmat edellytykset yritystoiminnan kasvulle, parantaa kilpailukykyä ja kannattavuutta.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta järjesti vuoden 2014 aikana 6 seminaaria. Kolmen maan rajatapaaminen -seminaari järjestettiin kesäkuussa Levillä, pääaiheena olivat elinkeinoelämän rajaesteet. Tilaisuuteen osallistui yli 100 henkilöä Ruotsista, Suomesta, Norjasta ja Tanskasta. Rajatyöntekijän ja yrittäjän arkipäivää -seminaari toteutettiin yhdessä Ivalon kunnan elinkeinotoimen kanssa marraskuussa Ivalossa.

TornioHaparanda-toimiston koordinaattori toimi asiantuntijaluennoitsijana 15 eri tapahtumassa, joissa kuulijoita oli yhteensä 650 henkilöä.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta osallistui vuoden 2014 aikana neljään Pohjoismaiden ministerineuvoston järjestämään raja-aluetoimikuntien ja raja-alueiden neuvontapalvelujen tilaisuuteen. Rajaneuvonnan koordinaattorit osallistuvat Suomen, Ruotsin ja Norjan kansallisiin neuvontatoimikuntiin. Lisäksi toimistot osallistuivat kahteen Grensetjänsten Morokulien järjestämään seminaariin.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan toimipisteet osallistuivat vuonna 2014 Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa useisiin tiedotus- ja teematilaisuuksiin, messuille sekä yritys- ja viranomaisseminaareihin, jotka oli suunnattu sekä yrittäjille että kansalaisille. Lisäksi Rajaneuvonta on osallistunut eri yrittäjäjärjestöjen ja kauppakamarien järjestämiin tilaisuuksiin luennoitsijana.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan kotisivujen kävijämäärät kasvoivat vuodesta 2013. Kävijöistä suurin osa tuli pääkaupunkialueelta (Helsinki/Tukholma) ja sivunäyttöjä oli 28 000. Kotisivuston lisäksi Rajaneuvonnalla on Facebook-sivusto.

Kestävä kehitys

Pohjoismaiden ministerineuvoston uusi kestävä kehityksen strategia *Hyvä elämä kestävässä Pohjolassa* astui voimaan vuoden 2013 alussa. Strategia on ylin ja poikkileikkaava kehys kaikelle kestävä kehityksen työlle pohjoismaisessa yhteistyössä. Asiakirja käsittää strategiset linjaukset vuotta 2025 silmällä pitäen viiden pääteeman osalta: pohjoismainen hyvinvointimalli, elinvoimaiset ekosysteemit, ilmastonmuutos, luonnonvarojen kestävä käyttö, sekä koulutus, tutkimus ja innovaatiot. Strategian tavoitteiden toteutumista seurataan 27 avainindikaattorin avulla.

Strategiaa toimeenpannaan ensisijaisesti PMN:n sektorikomiteoiden työssä, johon sisältyy toimenpidesuunnitelmien ja -linjausten laatiminen. Sektorit raportoivat suunnitelmistaan yhteistyöministerielle. Vuonna 2014 työstettiin myös sähköistä työkalua, jonka tavoitteena on sektoreiden kestävä kehityksen vahvistaminen. Työkalu valmistui tammikuussa 2015 ja se löytyy osoitteesta: www.gro.norden.org. Ministerineuvoston julkaisussa *Nordic Sustainable Development Indicators*, joka

päivitettiin 2014, esitellään indikaattoreittain taulukkomuodossa, miten kestävä kehitys toteutuu Pohjoismaissa.

Kestävän kehityksen strategian toimeenpanoa ohjaava, yhteistyöministeriöiden asettama pohjoismainen kestävä kehityksen asiantuntijaryhmä (BU-expertgruppen) kokoontui videokokouksessa toukokuussa ja marraskuussa Kööpenhaminassa. Suomesta ryhmän jäseninä ovat ympäristöministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön edustajat. BU ryhmän budjetti vuodelle 2014 oli noin 3 miljoonaa DKK, jotka pääosin kohdennettiin ryhmän päättämiin kolmeen eri hankkeeseen.

Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot

Pohjoismaiden ministerineuvosto jatkoi aktiivista yhteistyötä muiden pohjoisten alueneuvostojen ja alueellisten rakenteiden kanssa ja osallistui EU:n Itämeren alueen strategian ja pohjoisen ulottuvuuden politiikan toimeenpanoon. Ministerineuvosto tukee pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden sihteeristöä, joka siirtyi vuoden 2014 alussa Kööpenhaminasta PMN:n Riian-toimistoon.

Vuonna 2013 hyväksyttiin Baltian maiden, Luoteis-Venäjän sekä Valko-Venäjän kanssa tehtävää yhteistyötä määrittelevät uudet suuntaviivat, joiden implementointi vuonna 2014. Venäläisviranomaisten PMN:n Kaliningradin-toimipisteeseen vuonna 2013 ja Pietarin-toimistoon kesällä 2014 tekemien tarkastuskäyntien vuoksi aloitettiin Venäjän kanssa neuvottelut maassa sijaitsevien toimistojen statuksen muuttamisesta. Lisäksi PMN:n toimistot Pietarissa ja Kaliningradissa yhdistettiin ja ne ovat toukokuusta lähtien toimineet yhtenä kokonaisuutena saman johtajan alaisuudessa.

Ministerineuvoston ohjelma- ja hanketoiminta jatkui Itämeren alueella aktiivisena. PMN on keskeinen kumppani EU:n Itämeristrategian toteuttamisessa.

Arktisessa yhteistyössä PMN hyväksyi uuden toimintaohjelman vuosiksi 2015–2017. Sen kattava teema on arktisten alueiden kestävä kehittäminen ja erityisiä painopistealueita ovat väestö, ympäristö ja luonto, ilmastoto, kestävä elinkeinkehitys sekä koulutus ja osaaminen. Vuoden 2014 arktisen yhteistyöohjelman rahoitus oli n. 1,2 milj. euroa.

Valko-Venäjä–EU-aktiiviteettien suhteen pääpaino oli edelleen Vilnassa toimivan pakolaisyliopiston EHU:n tukeminen. Myös yhteistyötä läntisten naapurien kanssa jatkettiin.

Ministerineuvoston varsinainen lähialueyhteistyöbudjetti on kaikkiansa lähes 13 milj. EUR

Nuorisoyhteistyö

Nuorisoyhteistyö, Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (Ungdomens Nordiska Råd, UNR), Nordjobb-vaihto-ohjelma ja Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto

Pohjoismainen nuorisoyhteistyö oli kertomusvuonna aktiivista ja monipuolista. Näkyvimvät yhteistyömuodot olivat liiton oman toiminnan ohella Nuorten Pohjoismaiden neuvosto ja Nordjobb-vaihto-ohjelma, joita Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto (PNN) Suomessa koordinoi. Pohjoismaiden neuvoston alainen Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (UNR) järjesti vuotuisen istuntonsa lokakuun lopussa Ruotsin valtiopäivien tiloissa Tukholmassa. Istunto on pohjoismaisille nuorisopoliitikoille merkittävä tapahtuma, sillä se kerää nuorisoliittiset järjestöt yhteiseen foorumiin. Teemana olivat yhteispohjoismaiset työmarkkinat, ja istunto keräsi

noin 80 nuorta eri Pohjoismaista. Nuorisopoliitikot laativat yhteisiä julkilausumia, jotka toimitettiin perinteiseen tapaan Pohjoismaiden neuvoston istuntoon. Näin varmistetaan nuorten näkökulmien esiintulo virallisessa pohjoismaisessa yhteistyössä. Suomalainen PNN:n puheenjohtajana vuonna 2014 toiminut Kai Alajoki valittiin istunnossa UNR:n uudeksi presidentiksi.

Pääasiassa Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman Nordjobb-ohjelman tavoitteena on tarjota 18–28-vuotiaille pohjoismaisille nuorille kesätyötä, asunto sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanohjelmaa Pohjolassa. Näin lisätään liikkuvuutta pohjoismaisilla työmarkkinoilla sekä pohjoismaisten kielten ja kulttuurien tunte-
musta. Vuonna 2014 lähes 1300 nuorta haki kesätöitä Suomesta Nordjobbin kautta. Työpaikan sai 48 hakijaa. Näistä 37 oli Pohjoismaista ja 11 EU-maista. Suomessa työpaikat ovat pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella ja Pohjanmaalla. Vuonna 2014 Nordjobbin muista Pohjoismaista sai 264 suomalaista nuorta verrattuna 181 nordjobbariin vuonna 2013. Nordjobbin saaneista suomalaisista noin 80 % oli naisia. Yli 2500 suomalaista haki Nordjobbia.

Kansalaisjärjestötasolla Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto (PNN) on toimintavuoden aikana tarjonnut jäsenistölleen, jäsenjärjestöilleen sekä pohjoismaisista teemoista kiinnostuneille monipuolista ohjelmaa Suomessa ja muualla Pohjolassa. PNN:llä on 11 paikallisosastoa ympäri Suomea, 27 jäsenjärjestöä sekä noin 4900 henkilöjäsentä. Liitto on toimintavuoden aikana järjestänyt jäsenilleen yhteispohjoismaisia tapahtumia ja seminaareja sekä matkoja muihin Pohjoismaihin. Uutena toiminnan muotona oli mm. 18–25-vuotiaille nuorille suunnattu Unga ledare i Norden -johtajuuskoulutus, joka toteutettiin yhteistyössä PNN:n Ruotsissa ja Islannissa sijaitsevien sisarjärjestöjen kanssa. Lisäksi uutena tapahtumana yhteistyössä Hanasaaren ja CIMO:n kanssa järjestettiin Pohjolaan! -minimessut pohjoismaisista opiskelu- ja työmahdollisuuksista kiinnostuneille lukioikäisille nuorille maaliskuussa Helsingissä.

Strategian mukainen painopistealue vuoden 2014 toiminnassa oli aikuisliitto Pohjola-Norden ry:n 90-vuotisjuhlinta ja tiivis yhteistyö järjestöjen välillä.

NORDBUK

Pohjoismainen lapsi- ja nuorisokomitea (NORDBUK) on Pohjoismaisen ministerineuvoston elin joka neuvoo ja sovittaa yhteen Pohjoismaiden ministerineuvoston hyväksymän strategian lapsille ja nuorille. Toiminnan priorisoinnin taustalla on ollut strategia, toimintasuunnitelma ja Islannin puheenjohtajuusohjelma. Erityinen fokus on ollut siinä, että nuorilla on hyvä kasvuympäristö ja nuorten vaikuttamis- ja osallisuusmahdollisuuksia kehitetään.

Islannin puheenjohtajuuden keskiössä NORDBUK:issa v. 2014 on ollut nuorten osallisuus ja vaikuttaminen sekä demokraattisten prosessien kehittäminen. Esimerkkinä nuorten kansankokous (Ungdomens folkmöte) ja kulttuurin osalta konferenssi *Arts and Audiences*.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus täytti 25 vuotta ja NORDBUK päätti käyttää varoja sopimuksen huomioimiseen. NORDBUK mm. järjesti lasten oikeuksien seminaarin Tukholmassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteyteen lokakuun lopulla. Seminaariin osallistuivat mm. lapsiasiamiehet eri pohjoismaista parlamentaarikoiden ja virkamiesten lisäksi

Pääsihteeri Høybråten tapasi vierailullaan PNN:n delegaation ulkoasiainministeriössä 4.12.2014. (Kuva: Christina Lehtinen/UM)

Vuoden 2013 aikana NORDBUK oli aloittanut esiselvityksen, joka koski lasten köyhyyttä. Keväällä 2014 NORDBUK päätti tähän liittyvästä projektista, jonka toteuttaja on Nordens Välfärdscenter (NVC). Projekti alkoi syksyllä 2014 ja valmistuu vuoden 2015 aikana. Lasten köyhyys nousi myös Pohjoismaiden neuvoston istunnossa esille.

NORDBUKin tulee komitean sääntöjen mukaan hyödyntää, koordinoita ja välittää tietoja tutkimuksista, jotka koskevat lapsia ja nuoria. Komitean ratkaisu on ollut kahden viimeisen vuoden aikana rahoittaa tutkimuskoordinaattori. NORDBUKilla oli sopimus Norja NOVAn ja Christer Hyggenin kanssa, että hän toimisi tutkimuskoordinaattorina tehtäväkenttäänään koulun ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret ja siihen liittyvät tutkimukset. Tästä tehtävästä on erillinen raportti, joka sisältää toimenpide-ehdotuksia. Raporttia on tarkoitus levittää vuoden 2015 aikana.

Pohjolan Lasten ja nuorten strategian arviointi

Joulukuussa 2013 antoi Pohjoismainen yhteistyökomitea (NSK) sihteeristölle tehtävän arvioida Pohjolan lasten ja nuorten strategiaa ja tehdä siihen mahdollisia kehitys- ja muutosehdotuksia. NORDBUK päätti 2014 alussa antaa tehtävän ulkopuoliselle toimijalle. Tärkeimmät toimenpiteet ovat seuraavat:

- Tarvitaan uusi strategia.
- Strategiassa tulee olla vähemmän painopistealueita.
- Strategia tulee olla hyvin kiinnitetty niihin osapuoliin, jotka toteuttavat toimenpiteet.

- NORDBUKin asema suhteessa strategiaan tulee olla selkeä ja NORDBUKin muiden ohjaavien dokumenttien, kuten toimintasuunnitelman ja toimenpiteiden tulee kytkeytyä hyvin strategiaan.
- Selkeä poliittinen vetovoima sekä teoissa että sanoissa on tärkeä.
- Poikkihallinnollisen yhteistyön mahdollisuudet Pohjoismaiden ministerineuvostossa tulee hyödyntää.

NORDBUKin avustukset 2014

NORDBUK käyttää vuosittain noin 4 miljoonaa DKK projekti- ja järjestöavustuksiin. Vuodesta 2014 avustusten päämääränä on ollut tukea nuorten järjestäytymistä, nuorten vaikuttavuutta ja osallisuutta demokraattisessa prosessissa. Avustukset on hoidettu vuodesta 2013 lähtien Pohjoismaisessa kulttuuripisteessä (KKN) Helsingissä.

Vuonna 2014 saapui yhteensä 121 hakemusta projekti- ja järjestöavustuskokonaisuuteen, joka on noin 20 % lisäys edellisestä vuodesta. Avustusta myönnettiin 38 hakijalle yhteensä noin 3,1 miljoonaa.

Ruotsin kielen edistäminen

Vuonna 2014 Hanasaaren kulttuurikeskuksen koordinoiman Svenska nu -verkoston tuottama ruotsinkielinen kulttuuriohjelma ja tapahtumat tavoittivat noin 85 000 oppilasta ja 2000 opettajaa eri puolilla Suomea. Oppilaitoksille tarjottiin erityisesti teatteriesityksiä, toimittaja- ja kirjailijavierailuja, elokuvanäytöksiä ja toiminnallisia työpajoja, joissa kielen opiskelu yhdistyy erilaisiin aktiviteetteihin. Alueellisia panostuksia tehtiin Keski-Suomessa, Itä-Suomessa ja Lapissa.

Svenska nu -verkoston tuottamiin ohjelmakokonaisuuksiin laadittiin digitaalista oppimateriaalia, mm iPad-sovellus aikaisemmin julkaistuun rap-musiikkikokoelmaan *Pakkåruåtsi 1*. Verkosto kehitti kielenopetukseen myös sosiaalista mediaa hyödyntäviä interaktiivisia toimintatapoja, jotka tukevat nuorten aktiivista ruotsin kielen käyttöä koulun ulkopuolella. Korkea-asteen opiskelijoille järjestettiin tilaisuuksia Pohjoismaiden tarjoamista opiskelu- ja työmahdollisuuksista sekä kulttuuriohjelmaa.

Itsehallintoalueiden asema ja osallistuminen

Pohjoismaiset itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti osallistui ministerineuvoston toimintaan aktiivisesti Helsingin sopimuksen määrittämässä puitteissa ja mahdollisimman täysipainoista osallistumista linjanneen Ahvenanmaa-asiakirjan pohjalta. Itsehallintoalueiden keskinäinen koordinaatio jatkui ja erityisesti vuonna 2014 esille nousi terveydenhuoltoalan Arjeplog-sopimuksen lopettaminen ja sen vaikutus itsehallintoalueisiin.

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA

Kulttuuriyhteistyö

Kulttuurisektorilla toteutettiin viimekin vuonna kulttuuriministereiden kulttuuriyhteistyön strategiaa 2013–2020 ottaen samalla myös huomioon yhteistyöministeriöiden helmikuussa julkaisema pohjoismaisen yhteistyön visio *Pohjola – Yhdessä olemme vahvempia*. Toinen alkuvuodesta julkaistu raportti, joka vaikuttaa kaikkien sektoreiden toimintaan ja kulttuurisektorilla erityisesti Pohjolan talojen, instituuttien sekä Pohjoismaisen kulttuuripisteen toimintaan, on Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin Dagfinn Høybråtenin Nyt Norden (Uusi Pohjola) -selvitys, joka koskee pohjoismaisen yhteistyön modernisointia.

Pohjoismaisen kulttuurirahaston (NKF) ja Pohjoismaisen kulttuuripisteen (KKN) tukiohjelmien mahdollisesta yhdistämisestä on keskusteltu 2000 puolivälistä saakka ja mahdollisesta yhdistämisestä on myös tehty arvioita pariin otteeseen.

Pohjoismaiden neuvosto antoi vuoden 2013 lopulla suosituksen uuden selvityksen tekemisestä ja se toteutettiin vuoden 2014 aikana. Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa laitosten hallinnoimien tukiohjelmien toimintaa ja mitä haittaa tai hyötyä niiden mahdollisesta yhdistämisestä olisi. Selvitys ei ottanut kantaa siihen, tulisiko ne yhdistää vai ei. Siinä todettiin kuitenkin, että mahdollinen yhdistäminen olisi ennen kaikkea kulttuuripoliittinen päätös. Molempien laitosten hallinnoimilla tukiohjelmilla on korkea legitimitetti ja niille molemmille on tilaa ja tarvetta. Tärkeää olisi kuitenkin, että tukiohjelmat olisivat sekä mahdollisimman erilaiset että toisiaan täydentäviä.

Sekä kulttuuriministerit ministerikokouksessaan vuoden lopulla että Pohjoismaiden neuvoston kulttuurijaosto totesivat yhteisymmärryksessä, että selvitys on hyvä ja että nyt tulisi antaa laitosten rauhassa, usean vuoden ajan, keskittyä toimintaansa.

Islanti toimi vuonna 2014 Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) puheenjohtajanaan ja toteutti toisena Pohjoismaana kulttuuriministereiden kulttuuriyhteistyön strategiaa 2013–2020 ja sen viittä teemaa (Kestävä Pohjola, Luova Pohjola, Kulttuurienvälinen Pohjola, Nuori Pohjola, Digitaalinen Pohjola). Islannin suurin puheenjohtajuusvuoden (kolmivuotinen) satsaus on biophilia-projekti, jonka puitteissa kehitetään uusia opetusmetodeja yhdistämällä uusinta teknologiaa ja luovuutta, erityisesti musiikkia. Toisena puheenjohtajuusvuoden suursatsauksena oli pohjoismaisen soittolistan (Nordic Playlist) tukeminen.

Pohjoismaiden neuvoston (PN) palkintojakotilaisuus järjestettiin lokakuun lopun PN:n täysistunnon yhteydessä Tukholman kaupungintalolla. Viidestä palkinnosta Suomeen tuli yksi. Kjell Westö sai kirjallisuuspalkinnon romaanillaan *Hägring 38* (Kangastus 38). Palkintosumma on 350 000 DKK (n. 47 000 euroa).

Elokuvapalkinto myönnettiin Islannille, musiikkipalkinto Tanskalle, lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto Norjalle sekä luonto- ja ympäristöpalkinto Islannille. Ruotsin SVT haastatteli kaikkia voittajia heti palkintojen jaon jälkeen ja ohjelma oli nähtävissä kaikissa Pohjoismaissa.

Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon koordinointi siirtyi vuoden lopulla Tukholmasta Pohjolan talolle Reykjavikiin (NOREY). NOREY toimii nyt siis sekä kirjallisuuspalkinnon että lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon sihteeristönä.

Kjell Westö sai kirjallisuuspalkinnon romaanillaan *Hägring 38*. (Kuva: Magnus Fröderberg / norden.org)

Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyö

Koulutuksen ja tutkimuksen ministerineuvosto jatkoi työtään strategiansa *Osaamisella vihreää kasvua ja hyvinvointia* toteuttamiseksi ja valmisteli strategian korvaavaa, joustavampaa yhteistyöohjelmaa (2015-). Puheenjohtajamaa Islannin ohjelman keskiössä olleita vihreään talouteen ja pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien turvaamiseen liittyviä toimia jatkettiin koulutuksen ja tutkimuksen alueilla. Lisäksi Islannin erityisteeman biophilia-projektin puitteissa järjestettiin useita seminaareja ja työpajoja. Niiden aiheina oli luovuus opetuksessa ja tutkimuksessa yhdistämällä innovatiivisesti luonnontieteitä, musiikkia ja teknologiaa toisiinsa.

Pohjoismaiden opetus- ja tiedeministerit kokoontuivat kesäkuussa Reykjavikissa. Kokouksen pääteemana oli opetuksen laatu. Sekä korkea-asteen koulutukseen että peruskouluun ja toisen asteen koulutukseen liittyvistä laatukysymyksistä keskusteltiin ministereiden ja asiantuntijoiden alustusten pohjalta. Päätettiin etsiä yhteisiä keinoja laadun vahvistamiseksi korkea-asteen koulutuksessa. Yhteistyön alueiksi nostettiin arviointityö ja siihen liittyvät laatukriteerit, pienet oppiaineet ja opettajankoulutus, erityisesti opettajien täydennyskoulutus. Huolta herätti se, että nuoret, jotka keskeyttävät peruskoulutuksensa, jäävät vaille riittäviä jatko-opintojen ja työpaikkojen edellyttämiä luku-, kirjoitus- ja laskutaitoja. Opettajia ja opettajankoulutusta pidettiin tässäkin yhteydessä tärkeinä tekijöinä. Yhteistyötä päätettiin vahvistaa opettajankoulutukseen liittyvissä kysymyksissä.

Pohjoismaisessa kieliyhteistyössä uudistettiin yhteistyörakenteita siten, että toimintaa ohjaa ja koordinoi Nordisk Språkkoordination -organisaatio. Sen hallinnollinen vastuu on Pohjola-Norden-yhdistysten kattojärjestöllä.

Pohjoismainen tutkimusyhteistyö jatkui vahvana Nordforskin koordinoimana. Vuonna 2009 käynnistyneen viisivuotisen ilmasto-, ympäristö- ja energia-alan huippututkimushankkeen tuloksia arvioitiin. Osa sen tutkimusalueista jatkuu vihreän kasvun -tutkimusohjelman puitteissa sektoreiden välisenä yhteistyönä. Tällöin painotetaan yhteiskunnan, talouden ja ympäristön integrointia vihreämmän yhteiskunnan kehittämisessä. eTiede (2011–2015) tutkimusohjelma jatkui ja siihen liittyvää pohjoismaista eTiede-toimintaohjelman päivittystä valmisteltiin. Vuoden alussa käynnistyi kolmen verkostomaisesti rakentuvan Pohjoismaisen huippututkimusyksikön toiminta, joista kahdessa eTiede yhdistyy ilmasto- ja ympäristötutkimukseen ja kolmannessa sosiaali- ja terveystieteiden tutkimukseen. Tämä merkitsee tieto- ja viestintätekniikan sekä digitaalisten resurssien ja palveluiden käytön, välineiden ja menetelmien kehittämistä osana laajempaa avoimen tieteen edistämistä.

Koulutuksen alan tutkimusyhteistyö jatkuu Nordforskin rahoittamana Education for tomorrow -ohjelmana (2012–2016). Ohjelmaan sisältyvät eri kouluasteita koskevat laajat yhteispohjoismaiset tutkimushankkeet. Suomi (Jyväskylän yliopisto) koordinoi aikuiskoulutukseen liittyvää tutkimusosuutta. Education for tomorrow -ohjelmaan kuuluva tutkimuksen huippuyksikkö *Justice through education* sijoittuu Helsingin yliopiston käyttäytymistieteelliseen tiedekuntaan.

Arktisen tutkimuksen vahvistamiseksi käynnistettiin Nordforskin koordinoima arktisen tutkimuksen huippututkimusyksikköohjelma, jonka teemana on vastuullinen kehitys Arktiksella: mahdollisuudet ja haasteet.

Korkeakoulutukseen pääsyä koskeva sopimus (1997) uusittiin 2013. Tässä yhteydessä sopimuksen tallentaja-valtiona toimiva Suomi edellytti arvioinnin laatimista sopimuksen sisällöstä ja tarpeellisuudesta. Arviointiraportti valmistui loppuvuodesta 2014. Samoin valmistui arviointi korkea-asteen tutkintojen tunnistamista koskevasta Reykjavikin julistuksesta. Arvioinnit ovat jatkovalmistelujen pohjana.

Korkeakoulujen yhteisten maisteriohjelmien (Nordic Master) tavoitteena on vahvistaa pohjoismaisten korkeakoulujen toimintakykyä ja avainaloja, sekä Pohjolan korkeakoulutuksen kilpailukykyä ja houkutella opiskelijoita myös alueen ulkopuolelta. Ohjelman toteutusesteistä valmistui arviointi, joka luo hyvän tietopohjan Nordic Master -ohjelman kehittämiseen ja ohjelmaan liittyvien rajaesteiden poistamiseen tähtääville toimenpiteille. Kaksi uutta Nordic Master -ohjelmaa päätettiin käynnistää. Toisen ohjelman teema-alueena on vihreä kasvu, toisen teemaa ei päätöksellä määritelty etukäteen.

Nordplus-ohjelmatoiminta jatkui yhteistyössä Pohjoismaiden ja Baltian maiden kesken. Suomi on aiempaan tapaan aktiivinen hankekoordinoija ja osallistuja eri Nordplus-ohjelmissa. Erityisen aktiivista Suomen toiminta on korkea-asteen koulutuksen Nordplus-ohjelmassa ja Nordplus Horisontal -ohjelmassa.

Pohjoismaisten koulujen kesken käynnistettiin Pohjoismaisena ilmastopäivänä 11.11.2014 Suuri ilmastotais-to -kamppailu kohderyhmänä 12–14-vuotiaat oppilaat. Oppilaat kartuttavat pelien, kilpailujen ja tapahtumien avulla tietoaan kestävästä kehityksestä. Kilpailu päättyi Pohjolan päivänä 23.3.2015.

Aikuisten oppimisen pohjoismainen verkosto (NVL) jatkoi strategiansa mukaisesti viiteen teemaan painottuvaa toimintaansa: koulutuksen joustavuus, työpaikka oppimisympäristönä, opitun tunnistaminen ja tunnus-taminen, aikuisten ohjaus sekä luovan ja innovatiivisen osaamisen kehittäminen koulutuksessa.

Pohjoismainen PIAAC-verkosto (OECD:n kansainvälinen aikuistutkimus, The Programme for the International Assessment of Adult Competencies) jatkoi yhteistyötään pohjoismaisen tietokannan valmistelussa. NVL:n verkkosivuilla (www.nordvux.net) on tarjolla internet-radiolähetysarja, jossa voi kuulla, miten tutkimuksen tulokset on otettu vastaan vapaassa sivistystyössä.

NVL julkaisi raportin *Making learning visible in the Nordic countries*, jossa kuvataan eurooppalaisen ja kansallisten osaamisen ja tutkintojen viitekehysten toimeenpanoa Pohjoismaissa.

http://www.nordvux.net/Portals/0/rapporter/EQF_rapport.pdf

Vuonna 2013 käynnistetyn Kestävä pohjoismainen hyvinvointi -ohjelman puitteissa jatkui työ erilaisina hankkeina, joissa keskeisiä teemoja olivat työssä oppimisen laatu, koulupudokkuuden vähentäminen mm. pohjoismaisen tietopankin hyvien käytäntöjen avulla sekä pohjoismaisen hyvinvointivaltion tulevaisuuden haasteet.

Pohjoismaiden ja Venäjän välisen koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöohjelman toteutusta on päätetty jatkaa vuoden 2015 loppuun yhteistyöministeriöiden osoittama ohjelmalle lisärahoitusta vuodeksi. Ohjelmaa päätettiin arvioida nopealla aikataululla, minkä jälkeen päätetään mahdollisesta jatkosta.

Ympäristö

Pohjoismainen ympäristöyhteistyön toimintaohjelma 2013-2018 (Nordisk Miljöhandlingsprogram)

Ympäristöministeriöiden hyväksymä ympäristöyhteistyön toimintaohjelma 2013–2018 keskittyy Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyössä kysymyksiin, joissa yhteistyöstä saadaan pohjoismainen hyöty. Ohjelman pääteemat ovat yhteiskunnan kestävä kehitys, ilmastonmuutos ja ilman epäpuhtaudet, luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemit sekä terveydelle ja ympäristölle vaaralliset kemikaalit. Lisäksi se konkretisoi pohjoismaisen kestävä kehityksen strategian ympäristötavoitteita.

Ympäristösektorin työtä ohjaa lisäksi kulloinenkin puheenjohtajuusohjelma sekä ympäristömyrkyihin ja ilmastoon keskittyvä arktinen ympäristöstrategia

Ministeriöiden hyväksymillä mandaateilla toimivat työryhmät vastaavat ohjelman toteutuksesta ennen kaikkea hankeyhteistyön kautta. Ryhmien työ myös tukee kansallista toimintaa ympäristöasioissa sekä Pohjoismaiden yhteistyötä suhteessa EU:iin ja kansainvälisiin prosesseihin. Ryhmät kokoontuvat keskimäärin kolme kertaa vuodessa ja kussakin on 1-2 suomalaista edustajaa. Vuonna 2014 kahdella työryhmällä oli suomalainen puheenjohtaja ja kolmella suomalainen sihteeri. Työryhmät ovat: ilmasto ja ilmanlaatu, meri, maaperäiset ekosysteemit, kemikaalit, jätteet, ympäristö ja talous, kestävä kulutus ja tuotanto.

Ympäristösektorin työryhmät julkaisevat Pohjolan ympäristö -uutiskirjettä, jossa esitellään ajankohtaisia hankkeita. Pohjoismaisella ympäristöyhteistyöllä on ollut paljon kansainvälistä vaikuttavuutta: esimerkiksi YK:n ympäristöohjelman UNEP:n suuntaan kansainvälinen elohopeasopimus, yhteistyö ja koordinaatio eri ympäristösopimusten ja eri alueellisten neuvostojen välillä, kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittäminen, EU:n kemikaalilainsäädännön (REACH) kehittäminen. Ilmastoneuvottelijoiden pohjoismainen ryhmä on NOAK. Pohjoismainen ympäristömerkki, Joutsenmerkki, on yksi tunnetuimpia brändejä Pohjoismaiden kansalaisten keskuudessa

Puheenjohtajuusohjelma

Islannin puheenjohtajuusohjelmassa painotettiin Pohjoismaiden biologisia luonnonvaroja. Islanti käynnisti biotaloutteen ja luoviin aloihin liittyviä hankkeita sekä vahvisti energia-, ympäristö- ja ilmastoalan vuorovaikutusta pohjoismaisessa yhteistyössä.

Muu pohjoismainen ympäristöhallinnon toimialan yhteistyö

Ympäristösektori toteutti useita pääministerien Vihreä kasvu -aloitteen projekteja. Vuoden aikana julkaistiin raportteja mm tekstiilijätteen uudelleenkäytöstä ja kierrätyksestä, tuottajavastuujärjestelmästä sekä muovi- ja elektroniikkajätteen kierrätyksestä sekä järjestettiin näihin liittyviä seminaareja.

Pohjoismainen virallinen ympäristömerkki, Joutsenmerkki täytti 25 vuotta. Pohjoismaiden ympäristöministerit juhlistivat Joutsenmerkkiä Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä lokakuussa Tukholmassa. Merkki antaa kuluttajalle mahdollisuuden valita terveys- ja ympäristönäkökulmasta kaikkein turvallisimmat tuotteet. Sen tuotevaatimukset kattavat koko elinkaaren tuotannosta käyttöön ja jätteeksi. Joutsenmerkin tavoitteena on kestävä kulutus kestävässä yhteiskunnassa. Merkintäkriteereitä kehitetään jatkuvasti yhteistyössä kuluttajasektorin ja elinkeinoelämän kanssa.

Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) on ympäristöhankkeita lähialueilla rahoittava kansainvälinen rahoituslaitos, jonka pääkonttori sijaitsee Helsingissä. Vuoden 2014 alusta sen yhteyteen liitettiin Nordiska projektexportfonden (Nopef). NEFCO hallinnoi oman toimintansa lisäksi useita eri tahojen rahastoja, erityisesti ilmastohankkeiden ja arktisten hankkeiden osalta. Arktisen neuvoston *Project Support Instrument* (PSI) tuli toiminnalliseksi kesällä 2014. Perustoiminnan osalta vuotta 2014 leimasi Ukrainan tapahtumien vaikutus niin Venäjällä, jossa toiminta on lähes pysähtynyt, kuin Ukrainassa, jossa esim. jo pitkään jatkuneiden kunnallisten energiatehokkuushankkeiden lainoitukseen ja takaukseen etsitään aktiivisesti pohjoismaisia ratkaisuja. NEFCOn hallitus kokoontuu neljä kertaa vuodessa.

Rakentamisen alueella ympäristöministeriö on mukana epävirallisessa Pohjoismaiden rakentamisen virkamiesryhmässä (Nordiska Bygghandigheter Möte, NBM), jossa vuonna 2014 oli esillä mm. lähes nollaenergiälähestymistapa sekä sähköinen rakennuslupamenettely, rakennusten ympäristövaikutusten laskeminen sekä rakentamiseen liittyvät rajaesteet. Pohjoismainen vesivahinkoryhmä toimii rakennusten vesivahinkojen estämiseksi ja MAID-projekti selvittää käytäntöjä juomaveden kanssa tekemisessä olevien rakennustuotteiden tuotehyväksynnöistä. Kansalliset alueiden käytöstä vastaavat ylijohdajat kokoontuvat vuosittain epäviralliseen Planmöte-tapahtumaan.

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka

Elinkeino-, energia- ja alueministerikokoukset pidettiin marraskuussa Keflavikissa.

Elinkeino-osuuden kokouksessa käytiin läpi pohjoismaisen elinkeino- ja innovaatiopoliittisen ohjelman 2014–2017 pääteemoja ja eri maiden vetovastuulla olevia ohjelmaosioita. Suomen edustaja, teollisuusneuvos Kuuva raportoi Suomen vetämän kulttuurialojen kasvua koskevan ohjelman valmistelutilanteesta. Ulkoasiainneuvos Kari Kahiluoto kertoi pohjoismaisista suunnitelmista yhteiseksi viennin edistämistoimenpiteiksi. Kokouksessa keskusteltiin lisäksi mm. sääntelyn yksinkertaistamisesta Pohjoismaissa sekä turismin edistämiseen liittyvistä toimenpiteistä.

, Energiaosuuden kokouksessa ministerit pitivät sähkömarkkinoiden osalta tärkeänä yhteisen verkkosuunnittelun jatkamista pohjoismaisen hyödyn näkökulmasta. Muita keskeisiä painotusalueita ovat järjestelmänhallinta ja uusiutuvan energian integrointi verkkoihin. Ministerit totesivat, että aiemmin asetettu tavoite yhteis-pohjoismaisista sähkön loppukäyttäjämarkkinoista on ollut liian kunnianhimoinen. Ministerit totesivat myös, että Pohjoismaiden on vahvistettava yhteistyötä uusiutuvien energiamuotojen käytössä maa-, meri- ja lento- liikenteessä. Pääsihteerin käynnistämään uudistusohjelmaan liittyen ministerit korostivat, että Pohjoismaisen energiatutkimuksen (NEF) uusissa hallinnointisäännöissä tulee ottaa huomioon NEF:n toiminnan rahoitusrakenne. Ministerit hyväksyivät NEF:n strategian vuosille 2015–2018.

Alueosuuden kokouksessa ministerit suhtautuivat myönteisesti uuden Länsi-Pohjolan strategian (Väst-Norden strategi) luomiseen ja painopistealoihin Grönlannin, Färsaarten, Islannin sekä Norjan rannikon alueille. Tanskan vuoden 2015 puheenjohtajuuskärkenä on kokonaisuus *Nordic Built Cities* jonka valmistelu alkoi syksyllä.

Kaikissa kolmessa kokouksessa käsiteltiin pääsihteerin uudistusohjelmaa.

Elinkeino- ja innovaatiopoliitiikka

Islannin puheenjohtajuuskaudella jatkettiin pohjoismaisen elinkeino- ja innovaatiopoliittisen ohjelman 2014–2017 toteuttamista. Islannin puheenjohtajuusteemat keskittyivät erityisesti vihreään kasvuun, Pohjolan biologiin resursseihin ja ilmastokysymyksiin. Luovien alojen osalta kehitettiin pohjoismaisen musiikin soittolista. Islanti nosti myös esiin taiteilija Björkin ideoimaa ja kehittämää luonnontiedon oppimiseen liittyvää biofilia-pedagogiaa.

Puheenjohtajakaudella seurattiin erilaisten projektien etenemistä. Erityisen tärkeitä olivat valmistelevat keskustelut viennin edistämiseen liittyvistä toimista. Pohjoismaiden cleantech-edustuston toiminta Abu Dhabissa Masdarissa alkoi. Nordic Innovation käynnisti myös valmistelun pääministeri Kataisen Oslossa 29.10.2013 tekemän Team Norden -aloitteen pohjalta viennin edistämiseen liittyvästä yhteistyöstä.

Vuotta leimasivat pitkätkin keskustelut Nordic Innovationin asemasta. Kysymys valtiotukilainsäädännön soveltamisen tarkemmasta selvittämisestä nousi esiin vuoden alussa. Tätä varten perustettiin oma ad hoc - työryhmä ja sihteeristö palkkasi juridista asiantuntemusta asian selvittämiseksi ja projektoimiseksi. Pääsihteerin uudistusohjelmassa esitelty hallintomalli todettiin haasteelliseksi siltä osin, kun oli kyse vastuunjako koskevien kysymysten suhteesta kulloinkin sovellettavaan sijaintimaan lakiin. Myös tämän kysymyksen selvittämiseen sihteeristö hankki juridista asiantuntemusta. Nordic Innovationin hallintomallin osalta järjestettiin Nordic Innovationin hallituksen ja virkamieskomitean yhteiskokous vuoden 2014 alussa.

Budjettirahoituksen väheneminen vaikeutti toimintaa, mutta projektitoiminnan merkittävä keskittäminen Nordic Innovationiin tehostaa toimintaa.

Energiapolitiikka

Pohjoismainen biotalous oli Islannin puheenjohtajuuskauden läpileikkaava teema. Islanti painotti fossiilisten polttoaineiden korvaamista kuljetussektorilla ja erityisesti huomiota kiinnitettiin energian käyttöön kalastusaluksissa. Harvaanasuttujen alueiden energiaratkaisujen parantamista korostettiin myös puheenjohtajuusohjelmassa.

Tavoite yhteisten pohjoismaisten sähkön vähittäis- ja loppukäyttäjämarkkinoiden toteuttamiseksi vuoteen 2015 mennessä todettiin ministerikokouksessa liian kunnianhimoiseksi. Harmonisointityössä on edistytty jonkin verran mutta suositusten maakohtainen toteutus ei ole edennyt tasatahtia tai ollut yhdenmukaista. Täysin yhteisiä loppukäyttäjämarkkinoita ei ole tarpeen pitää yleistavoitteena vaan pohjoismainen harmonisointi suhteutetaan vastedes eurooppalaisten loppukäyttäjämarkkinoiden kehitykseen. Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kehittämistyö jatkui noudattaen aiemmin hyväksyttyä toiminta-suunnitelmaa, joka korostaa verkkoinvestointien ja suunnitelmien tärkeyttä, sähköjärjestelmähallintaa ja uusiutuvan energian integroimista sähköjärjestelmään. Sähkömarkkinoiden kysyntäjouston edistämiseksi ei ole vielä tarpeen laatia yhteispohjoismaista strategiaa. Sähkömarkkinoiden teho-ongelmien helpottamiseksi etsitään yhteispohjoismaisesti markkinaratkaisuun perustuvia toimenpiteitä.

Energiatehokkuuden yhteistyössä ajankohtaisia aiheita olivat, EU:n energiatehokkuusdirektiivin seuraukset pohjoismaiselle sähkön loppukäyttäjämarkkinoille, työpaja rakennusten energiatehokkuudesta sekä energiapalvelujen rahoitusmallit. NORDSYN eli kolmivuotinen 2012–2014 Pohjoismaiden valvontaviranomaisten yhteistyö tuotteiden energiatehokkuusvaatimusten valvonnan tehostamiseksi jatkui.

Uusiutuvan energian osalta toteutettiin tutkimushanke ja siihen liittyvä seminaari vuoden 2020 jälkeisestä EU:n uusiutuvan energian politiikasta Pohjoismaissa. Lisäksi valmisteltiin laajaa tutkimusta, jossa teemana on arvioida ja kehittää uusiutuvien energialähteiden tukijärjestelmiä Pohjoismaissa vuoden 2020 jälkeisen EU-kehikon puitteissa.

Pohjoismaiden energiatutkimuksen (NEF) vuonna 2013 valmistuneen arvioinnin jatkoksi vuoden 2014 alussa tehtiin suositusten vaikutusanalyysi. Virkamieskomitea totesi parhaimmaksi, että NEF:n toiminta jatkuu nyky muodossaan. Virkamieskomitean ja NEF:n johtokunnan yhteiskokouksia järjestetään vastedes kerran tai kahdesti vuodessa. Pääsihteerin käynnistämään uudistusohjelmaan liittyen pohjoismaisille instituutioille laadittiin ns. normaalisäännöt. Niiden mukainen hallintomalli kaventaisi virkamieskomitean tulkinnan mukaan NEF:n johtokunnan päätäntävaltaa johtajan valinnassa ja toiminnan käytännön ohjaamisessa. Säännöissä tulee ottaa huomioon NEF:n rahoitusrakenne, jossa suoran kansallisen rahoituksen osuus on noin 80 prosenttia. Ministerikokouksen keskustelun pohjalta virkamieskomitea tulee hakemaan poikkeusta normaalisääntöihin. Ministerikokouksessa hyväksyttiin NEF:n strategia vuosille 2015–2018.

Aluepolitiikka

Aluesektorin yhteistyöohjelman 2013–2016 toteutus tuli puoliväliin. Joulukuussa pidettiin virkamieskomitean ja Nordregion yhteinen tilaisuus, jossa keskusteltiin ohjelmaa toteuttavien ryhmien työn edistymisestä ja jatkosta. Kyseessä on kaikkiaan neljä työryhmää: hyvinvointi ja demografia, arktiset alueet, vihreä kasvu ja suunnitteluyhteistyö sekä vihreä kasvu ja innovaatio. Viime mainitun vetovastuu on Suomella.

Edellisenä vuonna Länsi-Pohjola-rahaston toiminnasta tehdyn analyysin perusteella päädyttiin siihen, että rahaston toiminnan korkeisiin hallintokustannuksiin ja epämääräisiin toimintatapoihin on saatava muutos. Päätettiin, että rahaston johto raportoi säännöllisesti toiminnastaan suoraan virkamieskomitean kokouksissa. Lisäksi PMN:n sihteeristöllä on mahdollisuus osallistua rahaston hallituksen kokouksiin.

PMN:n budjettipaineiden vuoksi syntyy myös paineita osoittaa konkreettisesti rahoitettavien työryhmien ja hankkeiden tuoma lisäarvo toiminnalle. Raja-alueyhteistyön rahoituksen uudistaminen ja toiminnan vahvistaminen on pitkään ollut suurennuslasin alla. Vuoden 2013 lopulla päätettiin kuitenkin raja-alueyhteistyön rahoituksesta vuosiksi 2014–2016, jotta ryhmät voisivat suunnitella toimintaansa. Vuoden 2014 aikana keskusteltiin raja-alueyhteistyömallin arvioinnista yhteistyössä rajaryhmien kanssa ja päätettiin arvioinnin rahoittamisesta.

Islannin puheenjohtajuuskauden teema biotalous ja innovaatiot on vahvassa nosteessa kaikissa Pohjoismaissa. Tämä kävi myös ilmi Nordregion järjestämässä foorumissa ministerikokouksen yhteydessä Islannissa. Yhteistä kaikille maille on, että biotalous nähdään taloudellisen kasvun tukijalkana ja mahdollisuutena erityisesti harvaanasutuilla alueilla. Suomessa ja Ruotsissa biotalouden painopiste on metsäteollisuudessa kun taas Norjassa, Tanskassa ja Islannissa valtaosa biotalouden volyymistä tulee elintarviketeollisuudesta.

Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla

Islannin puheenjohtajuuskaudella vuonna 2014 Pohjoismaiden valtiovarainministerit kokoontuivat kerran. Kokous pidettiin lokakuussa Tukholmassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Kokouksessa keskusteltiin erityisesti talouspoliittisesta tilanteesta, julkisen talouden tehostamisesta kilpailutuksen kautta sekä ajankohtaisista rahoitusmarkkinakysymyksistä.

Talouspoliittinen tilanne Pohjoismaissa on kehittynyt Suomea lukuun ottamatta myönteiseen suuntaan. Ministerit totesivat, että talousnäkyviä heikentää yhä Euroopan heikko elpyminen. He korostivat, että kasvua ja työllisyyttä tukevia talousuudistuksia tarvitaan myös vastaisuudessa. Tanskassa uusien työpaikkojen luominen on tärkeällä sijalla. Norjan taloustilanne on hyvä. Öljyteollisuudelta ei ole kuitenkaan odotettavissa yhtä suurta vetoapua kuin aiemmin. Ruotsissa näkymät vuodelle 2015 ovat valoisat, kansantalouden arvioidaan kasvavan kolme prosenttia. Islannissa kehitys on kulkenut myönteiseen suuntaan. Budjetti on ylijäämäinen. Työttömyys on vähenemässä, kalataloudella menee hyvin ja matkailu on kasvanut huomattavasti. Suomessa hallitus on ryhtynyt valmistelemaan rakennepoliittisia uudistuksia. Eläkeuudistuksesta on sovittu työmarkkinaosapuolten kanssa. Uudistus tulee vaikuttamaan sekä eläkkeen tasoon että eläköitymisikään. Lisäksi on vireillä soteuudistus.

Kilpailutuksen käytöstä käydyssä keskustelussa nousi esiin erityisesti tuottavuuden tehostaminen, teknologiset ratkaisut ja valinnanvapaus. Yleisesti katsottiin, että erilaiset teknologiset ratkaisut ovat avainasemassa tuottavuuden parantamisessa. Myös valinnanvapauden tärkeyttä korostettiin. Ensisijaista julkisissa palveluissa on kuitenkin laadun varmistaminen. Jotkut maat pitivät kilpailua itsessään myönteisenä, mutta korostivat, että tämä ei vaadi välttämättä yksityisiä tuottajia. Lisäksi julkisia hankintoja koordinoimalla voidaan alentaa kustannuksia. Julkisissa hankinnoissa on huomioitava palvelun kokonaiskustannus.

Ajankohtaiset EU-kysymykset painottuivat rahoitusmarkkinakysymyksiin. Keskeisiä asioita, joista ministerit keskustelivat, olivat pankkiunioni ja pankkien stressitestit. Suomi liittyy pankkiunioniin täysimääräisenä jäsenenä ja bail-in-sääntely astuu voimaan 1.1.2015. Yhteinen lainsäädäntö (single rule book) koskee kaikkia EU-maita. Euroopan keskuspankin juuri kokouksen alla julkaisemaa pankkien stressitestiä pidettiin yleisesti myönteisenä asiana ja pohjoismaiset pankit osoittautuivat testissä vakaiksi.

Yhteispohjoismainen neuvotteluprosessi tietojenvaihtosopimusten aikaansaamiseksi ns. veroparatiisien kanssa on saatu päätökseen. Sopimuksia on yhteensä 45. Hanketta kiiteltiin ja pidettiin erinomaisena esimerkkinä konkreettisesta ja tuloksekkaasta pohjoismaisesta yhteistyöstä. Vuonna 2006 alkanut hanke oli suurmenestys, ja se on kasvattanut ulkomailla olevasta omaisuudesta saatavia verotuloja merkittävästi.

Samalla Pohjoismaat tukevat aktiivisesti kansainvälistä työtä, jossa pyritään varmistamaan oikeudenmukainen ja tehokas verotus yli maan rajojen. Maat antavat täyden tukensa sille, että OECD:n kansainvälinen automaattisen tietojenvaihdon standardi saataisiin voimaan mahdollisimman pian.

Pohjoismainen suhdanneryhmä julkaisi raporttinsa *Economic Outlook in the Nordic Countries*. Poikkiallinen ympäristö- ja talousryhmä jatkoi myös työskentelyään.

Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto kokoontui kerran vuoden aikana. Perinteinen kesäkokous järjestettiin kesäkuun lopussa Islannin Selfossissa. Kesäkokouksen asialistalla olivat mm. biotalous, antibioottiresistenssi sekä private-public-partnership pohjoismaisessa kasvien esijalostustyössä. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri piti kokouksessa kattavan puheenvuoron ministerineuvoston uudistusohjelmaa.

Islannin puheenjohtajuuden pääteema oli vihreä talous ja hyvinvointi. Biotalous näkyy monissa Islannin aloittamassa puheenjohtajuushankkeissa. Ministerikokousta pidettiin asiasisällöltään antoisana ja onnistuneena.

EK-FJLS (eksekutiivi): Toimeenpaneva virkamieskomitea

Eksekutiivikomitean vuoden 2014 keskeisimmät asiat liittyivät Nyt Norden -uudistusohjelmaan. Toinen eksekutiivikomiteassa puitu aihe oli aloite profiloinnista ja brändäyksestä. Eksekutiivikomitea oli yhtä mieltä siitä, että hanke on hyvä, mutta siihen toivotaan lisää biotaloutteen ja kestävään luonnonvarojen käyttöön liittyvää painotusta.

Useissa kokouksissa käsiteltiin biotaloutta, joka oli Islannin puheenjohtajuuskauden keskeinen teema. Uusi Pohjoismainen ruoka II -projektin hyvän evaluaation ja projektin saaman näkyvyyden ja palautteen johdosta projekti päätettiin muuttaa osaksi PMN toimintaa. Eksekutiivikomitea kokoontui neljä kertaa vuoden 2014 aikana.

EK-FJLS: Maatalouden virkamieskomitea

Islannin puheenjohtajuuskaudella biotalous oli paljon esillä myös maatalouspuolella. Erilaisten biotalousta-
pahtumien lisäksi vuoden aikana perustettiin Pohjoismainen biotalouspaneeli. Virkamieskomiteassa oli esillä mm. yhteispohjoismaisen kasvien esijalostushankkeen (PPP) jatkuminen tulevana vuosina ja pohjoismaisen

maatalous- ja elintarviketutkimuksen (NKJ) strategia vuosille 2015–2018. Virkamieskomitea kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa.

Pohjoismainen maatalous- ja elintarviketutkimuksen komitea NKJ

NKJ:n päätavoitteena on edistää pohjoismaista tietotaitopohjaista maatalous- ja elintarvikesektoria. NKJ tukee sektorin pohjoismaista tutkimusyhteistyötä ja pyrkii vaikuttamaan sektorin politiikkakeskusteluun kansallisella, pohjoismaisella ja sekä eurooppalaisella tasolla. NKJ:n puheenjohtajuus on vuoden 2014 alussa siirtynyt Ruotsiin, mutta sihteeristö on edelleen sijoitettu Norjaan NordForskin yhteyteen. Varsinaisen komitean lisäksi työmuodoksi on vakiintunut strateginen työryhmä, jossa on edustaja kustakin maasta ja joka valmistelee varsinaisten kokousten päätöksiä.

NOR:in (pohjoismainen porotutkimusorganisaatio) lakkauttamisen ja hallinnollisen osan siirron yhteydessä NKJ:n alaisuuteen Suomi, Ruotsi ja Norja allekirjoittivat yhteistyösopimuksen. Sen mukaan kukin maa hoitaa kiertävän kaksivuotisen puheenjohtajuuskauden ja järjestää yhteisiä tapaamisia sekä yhden seminaarin tai vastaavan omalla puheenjohtajuuskaudellaan. Suomen puheenjohtajuuskausi alkoi 2014. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos järjesti Rovaniemellä pohjoismaisen porotalousseminaarin lokakuussa.

Islanti on ollut vetovastuussa arktisessa biotalousprojektissa ja sen puitteissa järjestettiin arktisen biotalouden seminaari marraskuussa 2014. NKJ on ehdottanut ja saanut useita pohjoismaisia edustajia EU:n biotalouspaneelin eri alatyöryhmiin.

Uusi pohjoismainen ruoka

Ny Nordisk Mat eli Uusi pohjoismainen ruoka II -ohjelma (UPR II) on Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen ohjelma vuosille 2011–2014. Ohjelma on erityisesti viestintäohjelma, jonka tavoitteena on välittää informaatiota ja lisätä tietoisuutta pohjoismaisesta ruoasta ja raaka-aineista. Ohjelma lujittaa yhteispohjoismaista ruokakulttuuria ja käyttää lähtökohtanaan alueemme ominaispiirteitä: puhtautta, yksinkertaisuutta, turvallisuutta ja eettisyyttä. UPR II-ohjelman arvopohjana on *Uusi pohjoismainen keittiö* -julistus. Ohjelmaa johtaa ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana on toiminut Lena Brenner Ahvenanmaalta. Vuonna 2014 oli kaksi ohjausryhmän kokousta, toukokuussa Nuukissa Grönlannissa ja marraskuussa Kööpenhaminassa. Nuukin kokouksen yhteydessä oli kaksi tapaamista Grönlannin silloisen maatalous-, kalastus- ja metsästysministerin Finn Karlсенin kanssa. Ohjausryhmän jäsenet esittelivät ministerille oman maansa ruokapolitiikkaa ja miten ruokakulttuuria ja lähiruokaa edistetään. Ohjausryhmälle asiat valmistelee työryhmä, jolla vuonna 2014 oli kolme kokousta.

Useat UPR II -alaprojektit (<http://nynordiskmad.org/tema/projekt/>) päättyivät vuonna 2014. Niiden aktiviteetteja pyritään jatkamaan hankkeiden aikana syntyneiden verkostojen omaehtoisella toiminnalla. UPR II järjesti tai oli yhteistyökumppanina lukuisissa tilaisuuksissa ja seminaareissa ympäri maailmaa. Vuoden 2014 lopulla järjestettiin eri puolilla Pohjoismaita kuusi Nordic Visions #NORDICFOOD2024 -työpajaa, jossa eri maiden ruokapolitiikan asiantuntijat pohtivat UPR II-ohjelman tuloksia ja erityisesti, mihin suuntaan pohjoismaisessa ruokapolitiikassa tulisi mennä. UPR II oli mukana myös pohjoismaisen ravitsemustietopankin suunnittelussa ja lanseerauksessa.

Suomi toimi aktiivisesti UPR II -ohjelman tapahtumissa. Helsingissä järjestettiin maaliskuussa ensimmäinen kansainvälinen Street Helsinki -tapahtumakokonaisuus. Street Helsinki TALKS -konferenssi kokosi Messukes-

kukseen ympäri maailmaa viitisensataa katuruoasta kiinnostunutta kuuntelemaan kovatasoista asiantuntija-seminaaria. Turussa järjestettiin Pohjoismaiset ruokamessut kansainvälisten kirjamesseujen yhteydessä. Tahtumalavoilla oli esillä niin pohjoismainen kuin varsinaissuomalainen ruokakulttuuri. Turussa järjestettiin myös Islannista alkunsa saanut FOOD and FUN -ruokatapahtuma. Helsingissä järjestettiin kaksipäiväinen pohjoismainen seminaari kestävästä ruokahankinnoista, seminaari oli samalla MMM:n rahoittaman KeHa-hankkeen loppuseminaari. Seminaarissa oli satakunta osallistujaa kuudesta eri maasta. Suomalainen kokki ja ravintoloitsija Antto Melasniemi oli mukana UPR-kokkina Ja Ja Ja -festivaaleilla Lontoossa sekä myös piti Lontoossa joulukuun ajan pop up -ravintolaa. Molemmissa korostettiin eksoottisia pohjoismaisia raaka-aineita. UPR I -kauden Suomen ruokalähettiläs, keittiömestari Kim Palhus oli viemässä UPR-tietoa ja kokemusta Valko-Venäjälle toukokuussa järjestetyssä New Nordic Food Minsk -tapahtumassa.

Pohjoismainen Geenivarakeskus NordGen

NordGenin toiminta on hyvin vakiintunutta. NordGen on keskittynyt sille kuuluvien ydintehtävien hoitamiseen. Toiminnot ja henkilöstön määrä on pyritty tarkoin sovittamaan käytettävissä olevaan budjettiin.

Johtokuntatyöskentely muuttuu vuoden 2015 alusta lähtien osana pohjoismaisten laitosten uudistustyötä. Jatkossa NordGenin johtokunta keskittyy entistä enemmän varsinaisiin substanssiasioihin ja vastuu taloudesta on NordGenin johtajalla.

Pohjoismainen lannoitevalvontayhteistyö

Vuosittainen lannoitevalvontakokous pidettiin tällä kertaa Reykjavikissa toukokuussa. Kokoukseen olivat pohjoismaiden lisäksi läsnä Viron ja Liettuan lannoitevalvontaviranomaiset. Kokouksessa käsiteltiin tulevaa EU:n lannoitelainsäädännön kokonaisuudistusta. Komissiosta kokoukseen osallistuivat DG Enterprisesta Vincent Delvaux ja Johanna Bernsel.

EK-FJLS: Kalatalouden virkamieskomitea

Kalatalouden virkamieskomitea (EK-Fisk) kokoontui kaksi kertaa, huhti- ja marraskuussa. Islannin painopiste kalastusasioissa oli sinisessä biotaloudessa, josta Islanti järjesti eri tilaisuuksia ja konferenssin. Lisäksi käsiteltiin kalatalousalan ajankohtaisia kysymyksiä sekä vastauksia Pohjoismaiden neuvoston antamiin suosituksiin. EK-Fisk päätti myös projektirahoituksesta käyttäen apunaan tutkijoista koostuvaa työryhmää (AG-Fisk).

EK-FJLS: Elintarvikkeiden virkamieskomitea

Pohjoismainen virkamiesyhteistyö jatkui virkamieskomiteoiden lisäksi aktiivisesti kolmessa vakiintuneessa työryhmässä NKMT (näring, matkultur och toxikologi), NMF (Livsmedelsförvaltning och konsumentinformation) ja NMDD (mikrobiologi och djurhälsa/djurvälfärd) sekä NMKL:ssa (Nordisk Metodikkommitté för livsmedel) ja sen alaisuudessa toimivassa NordVal järjestössä.

Pohjoismainen ravitsemus-, elintarvike- ja toksikologiatyöryhmä NKMT

ICN2 (2nd international congress on nutrition), järjestettiin FAO:n ja WHO:n toimesta Roomassa marraskuussa. Korkean tason ravitsemuskongressin yhteydessä pidettiin yhteispohjoismainen rinnakkaistapahtuma

otsikolla *Nutrition the Nordic way: policy, recommendations and labeling*. Pohjoismaiden puheenvuoron käytti Pekka Puska. Pohjoismainen ravitsemuspolitiikka ja pohjoismaiset ravitsemussuositukset saivat paljon näkyvyyttä ja NKMT myös osaltaan koordinoi tätä täytäntöönpanoa.

Elintarvikeanalyysien suunnittelusta ja yhteisestä koordinaatiosta on pidetty kaksi face-to-face kokousta ja puhelinkokouksia. Toiminta on hyödyllistä ja koossa hyvä ryhmä. Elintarvikkeiden ravintoaineanalyysiin ei kuitenkaan vielä ole saatu rahoitusta, vaikka projekti olisi selkeästi yhteisiä resursseja hyödyntävä ja säästävä projekti.

Jodinsaanti on pohjoismaissa niukkaa ainakin aikuisväestöllä ja erityisesti raskaana olevilla ja imettävillä naisilla. Siksi Suomen johtama pohjoismainen projekti jodistuksesta on kansanterveydellisesti erittäin tärkeä. Suomalaisille ja pohjoismaalaisille myös tärkeästä D-vitamiinista pidettiin syksyllä Helsingissä seminaari, jossa käsiteltiin pohjoismaiden D-vitamiinitilannetta ja D-vitamiinimääritysten standardointia.

ICN2 konferenssi Roomassa (kuva: MMM)

Ravintolisiä valvoville pohjoismaisille viranomaisille on tarkoitus kehittää ja suunnitella yhteinen virtuaalinen tiedonvaihtoalusta. Työskentelyaluetta hyödynnettäisiin esim. tehostamalla etämyynnin valvontaa, jakamalla riskinarviointeja ja muita dokumentteja sekä yleisesti vaihtamalla tietoja. Projektille on myönnetty rahoitusta ja sen on arvioitu toteutuvan 2015–2016.

Pohjoismainen elintarvikehallinnon ja kuluttajatietouden työryhmä NMF

NMF:n projekti elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin tulevista materiaaleista loppui vuonna 2014. Siihen osallistui kuusi maata, joiden elintarvikekontaktimateriaalialan vastuuasiantuntijat vastasivat projektin kansallisesta toteutuksesta. Projektin toteutukseen ja tuloksiin ollaan erittäin tyytyväisiä. EK-livsin hankerahoitus mahdollisti valvonnan tällä elintarvikeeturvallisuuden hyvin haasteellisella alueella. Projekti toteutettiin ja johdettiin hyvin suunnitelmallisesti ja pienellä budjetilla. Projektijohtaja toimi tehokkaasti ja piti suunnittelun, toteutuksen sekä aikataulun hyvin hallussaan. Kukin maa sai arvokasta tietoa omasta tilanteestaan. Projektin yhteenvetokokouksessa toivottiin yleisesti, että samantapaisella projektilla voitaisiin jatkaa muutaman vuoden kuluttua.

Yhteispohjoismaisen ruokahävikkiprojektin kolme osaprojektia on saatu ensimmäisen vuoden osalta päätökseen. Projektin tuloksia esiteltiin License to eat -ruokahävikkiseminaarissa, joka järjestettiin Pohjoismaisen kulttuuripisteen tiloissa syyskuussa. Suomalaisten puhujien lisäksi seminaarissa esiintyivät YK:n alueellisen tiedotuskeskuksen johtaja Afsane Bassir-Pour sekä Stop wasting food -liikkeen perustaja Selina Juul. Ruokahävikkiprojekti jatkuu kaikkien kolmen osaprojektin osalta 2015.

Pohjoismainen valvontakonferenssi pidettiin elokuun lopulla Gävlessä, Ruotsissa. Konferenssin teemana oli huijaus ja puutteet elintarvikehygieniassa (Husk - fusk och snusk). Suomesta oli kaiken kaikkiaan 11 osallistujaa. Kohderyhmänä olivat erityisesti kuntien elintarvikevalvojat. Konferenssi on järjestetty 12 kertaa ja seuraava konferenssi järjestetään vuonna 2015.

Pohjoismainen lakimieskonferenssi järjestettiin marraskuun alussa Helsingissä, ja Suomella oli tällä kertaa valmisteluvastuu. Aiheita olivat hallinnolliset sanktiot ja kaksoisrangaistavuuden kieltäminen sekä elintarvikepetokset. Keskusteltiin myös suhteellisuusperiaatteesta sekä takaisinvedon ja varovaisuusperiaatteen soveltamisen välisestä suhteesta.

Pohjoismainen mikrobiologian, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin työryhmä NMDD

NMDD:n projektiryhmä, jossa oli edustajat Norjasta, Ruotsista, Tanskasta ja Suomesta, järjesti Pohjoismaisen broilereiden hyvinvoinnin valvontaan liittyvän seminaarin Tukholmassa syyskuun lopulla. Seminaari oli tarkoitettu ennen kaikkea niille viranomaisille, jotka valvovat broilereiden hyvinvointia tiloilla ja teurastamoissa. Viranomaisten lisäksi mukana oli joitain elinkeinon ja tutkijoiden edustajia joko luennoitsijoina tai seminaariedustajina. Mukana oli kaikkiaan 53 henkilöä Norjasta, Ruotsista, Suomesta, Tanskasta sekä Latviasta.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden eläintautivalmiusyhteistyöryhmä (Nordic-Baltic Veterinary Contingency Group, N-B VCG) kokoontui viime vuonna. Ryhmä koostuu keskushallinnon eläinlääkintähuollon viranomaisista jokaisesta kahdeksasta maasta. Puheenjohtajuus on Suomella 2014–2015. Ryhmä järjestää valmiusharjoituksia ja seminaareja ja edistää Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä eläintautivalmiuden ja eläintautien vastustamisen edistämiseksi.

Ryhmä järjesti toukokuussa 2014 eläintuotantotilojen bioturvallisuuteen liittyvän seminaarin (Nordic-Baltic Seminar on Biosecurity) Ruotsissa yhteistyössä Ruotsin Jordbruksverketin kanssa. Seminaarin noin 90 osallistujaa edustivat Pohjoismaiden ja Baltian maiden eläinlääkintöviranomaisia, eläinlääkäreitä, elintarviketeollisuutta, elinkeinoja, tuottajajärjestöjä. Mukana oli myös tutkijoita ja eri maiden viranomaisia.

Ryhmä osallistuu ja toimii yhteyspisteenä ruotsalaisen projektin puitteissa Suomessa ja Norjassa 2014–2015 järjestettävissä seminaareissa otsikolla *Outbreak of epizootic diseases – collaboration, decision support and real-time exercise*. N-B VCG julkaisi kaksi raporttia vuonna 2014.

Pohjoismaisen eläinten hyvinvointikeskuksen (CAW) suunnittelu on vasta käynnissä. Tarkoituksena olisi tukea joko pohjoismaiden eläinten hyvinvointikeskusten yhteistyötä ja verkostoitumista työpajojen muodossa tai mahdollisesti suuremmissa tapahtumissa.

NMKL-yhteistyö

Ministerineuvoston rahoituksella elintarvikealalla toimii edelleen vahvasti etabloitunut Pohjoismainen yhteistyöfoorumi elintarvikeanalytiikan rintamalla, NMKL. Komitean päätehtävä on työstää asianmukaisia, hyvin dokumentoituja kemiallisia, mikrobiologisia ja aistinvaraisia määritysmenetelmiä, joiden luotettavuus on testattu pääsääntöisesti laboratorioden välisissä kokeiluissa. Toinen tärkeä tehtävä on työstää menettelyohjeita ja järjestää koulutusta laboratorioille ja analyysitulosten käyttäjille. Vuosina 2009 -2015 NMKL:n puheenjohtajamaana toimii Ruotsi. Vuonna 2014 NMKL julkaisi yhteensä viisi menetelmää (2 mikrobiologista ja 3 kemiallista), kolme menettelyohjetta sekä yhden teknisen raportin sekä järjesti yhden päivän koulutuksen mikrobiologisen laboratorion henkilöstölle. Vuonna 2014 NMKL:n puitteissa toimiva NordVal International uusi 15 sertifikaattia, siltä haettiin kahta uutta sertifikaattia ja viisi aiemmin myönnettyä sertifikaattia jätettiin uusimatta.

EK-FJLS Metsätalouden virkamieskomitea

Metsätalouden virkamieskomitean toimintaa rytmitti Islannin käynnistämä pohjoismaisen metsäyhteistyön strategisten tavoitteiden miettiminen vuosille 2015–2020. Aiheesta pidettiin vuoden aikana kaksi kokousta. Työ valmistunee vuoden 2015 aikana ja toimeenpano käynnistyy Suomen puheenjohtajuuskaudella 2016. Muutoin erilaisissa tapahtumissa oli vahvasti esillä biotalous, esim. Islannissa järjestetyn ministerikokouksen yhteydessä järjestettiin biotalouskonferenssi. Islannin kaudella päätettiin myös perustaa Pohjoismainen biotalouspaneeli. Metsävirkamieskomitean kokouksia järjestettiin kaksi, joista toinen Reykjavikissa.

Nordic Public Private Partnership on Prebreeding in Plants (PPP)

MR-FJSL päätti Islannin ministerineuvoston kokouksessa 2009 perustaa yhteispohjoismaisen viljelykasvien esijalostusta koskevan PPP-hankkeen. Hankkeen tavoitteena on edistää pohjoismaista kasvien esijalostusta maa- ja puutarhatalouden pitkäaikaisiin tarpeisiin pohjoismaisena yhteistyönä. Hankkeeseen osallistuvat kaikki pohjoismaat. Baltian maat ovat hankkeen liitännäisjäseniä.

Hankkeen ensimmäinen vaihe oli nelivuotinen (2011–2014). Vuosibudjetti oli 8 milj. DKK, josta puolet oli julkista ja puolet yksityissektorin rahoitusta. Maiden rahoitusosuus määräytyi PMN:n rahoitusasteikon mukaan (Suomi 17,4 %). Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa rahoitettiin kolmea projektia.

Hankkeen ohjausryhmässä on ollut edustaja maa- ja metsätalousministeriöstä, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta (MTT). MTT:n edustaja on edustanut ohjausryhmässä myös Borealia.

Ministerineuvoston kokouksessa hanketta päätettiin yksimielisesti jatkaa toiseen vaiheeseen vuosille 2015–2017. Rahoitustasosta ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen, minkä vuoksi maille haluttiin antaa mahdolli-

suus jatkaa entisellä budjettitasolla tai korottaa osuuttaan. Siksi laadittiin kaksi budjettia, A ja B. Maat, jotka haluavat jatkaa nykyisellä budjetilla (8 MDKK, josta puolet yksityiseltä ja puolet julkiselta sektorilta), maksavat osuutensa vain A-budjettiin. Maat jotka ovat valmiita korottamaan osuuttaan, maksavat lisäksi osuuden myös B-budjettiin. Päätösehdotuksen mukaan Suomi ja Norja maksavat osuutensa vain A-budjettiin. Muut kolme maata rahoittavat myös B-budjettia. Sihteeristön kulut, 0.5 milj. DKK, katetaan A-budjetista.

Hankkeen toisen vaiheen haku järjestettiin syksyllä 2014. A-budjetin haku (7 milj. DKK) oli avoin kaikille pohjoismaille ja B-budjetin haku (6 milj. DKK) vain B-budjettia rahoittavalle kolmelle maalle. Haku tuotti kaikkiaan viisi hakemusta, joista kolme (A-budjetti) olivat PPP-hankkeen ensimmäisen vaiheen kolmen projektin jatkohakemuksia. Projektien arviointi valmistuu alkuvuodesta 2015:ta vuosille 2014–2017.

Sosiaali- ja terveystieteet

Selvitysmies Bo Könberg luovutti raporttinsa *Terveysalan pohjoismainen yhteistyö tulevaisuudessa* Islannin terveysministerille kesäkuussa 2014. Pohjoismaiset sosiaali- ja terveysministerit hyväksyivät raportin erikoissairaanhoidon, harvinaisia sairauksia, psykiatria, terveydenhuollon varautumista ja virkamiesvaihtoa koskevat suositukset. He antoivat myös pääsihteerille tehtäväksi selvittää, mitä mahdollisuuksia Pohjoismailla on tehdä yhteistyötä ebolaepidemian torjumiseksi.

Sosiaali- ja terveysministerikokouksessa käsiteltiin lisäksi pääsihteerin esitystä siitä, että nk. Arjeplog-sopimus (Sopimus Pohjoismaiden välillä eräiden terveyden- ja sairaanhoidon henkilöstöryhmien sekä eläinlääkäreiden yhteisestä pohjoismaisista työmarkkinoista) vuodelta 1994 lakkautettaisiin. Ennen kuin sopimuksen lakkauttamisesta päätetään, tulee kuitenkin selvittää, miten sopimuksen velvoite informaationvaihdosta sekä itsehallintoalueiden erityistarpeet tulevaisuudessa huomioidaan. Tämä selvitys tulee luovuttaa sosiaali- ja terveysministerineuvostolle vuoden 2015 loppuun mennessä.

Päivitetty pohjoismainen sosiaaliturvasopimus tuli voimaan 1.5.2014. Sosiaalivakuutusryhmässä käsiteltiin ajankohtaisia sosiaaliturvan koordinaatioon liittyviä kysymyksiä.

Pohjoismainen vammaispoliittinen toimintaohjelma 2015–2017 hyväksyttiin.

Pohjoismaisen kansanterveyskorkeakoulun (NHV) akateeminen toiminta lakkasi vuoden lopussa. Koulun hallintotehtäviä hoitavat henkilöt, ml. henkilöstö- ja talouspäällikkö, jatkavat työtään ja vievät koulun lakkautuksen päätökseen vuonna 2015. Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea asetti asiantuntijaryhmän selvittämään, mitä mahdollisuuksia on järjestää korvaavaa tartuntatauti- ja hoitohygieniakoulutusta pohjoismaisissa yliopistoissa.

Pohjoismainen hyvinvointikeskus NVC (Nordens Välfärdscenter) on Pohjoismaisen ministerineuvoston alainen laitos. Sen tehtävänä on edistää ja seurata Pohjoismaiden välistä sosiaalipoliittista yhteistyötä viestinnän, koulutuksen, tutkimuksen ja kehittämistyön, verkostoitumisen ja kansainvälisen yhteistyön keinoin. Yksi vuoden 2014 aikana käynnistyneistä NVC:n keskeisimmistä hankkeista oli *Unga in i Norden*, jonka tavoitteena on kolmen vuoden aikana kartoittaa nuorten syrjäytymistä ehkäisevät poliittiset toimet eri Pohjoismaissa ja arvioida myös toimien onnistumista. NVC:n Suomen toimipisteen keskeisiä hankkeita olivat paikallista päihdehoitoa tarkasteleva tutkimus- ja kehittämishanke, tutkijaverkosto alkoholihaitoista läheisille, muille ja yhteiskunnalle sekä Pohjoismaiset päihdetutkimuspäivät.

Pohjoismaisen ministerineuvoston vuosina 2013–2015 toteutettavassa *Kestävässä pohjoismaisessa hyvinvointiohjelmassa* luodaan konkreettista yhteistyötä ja järjestetään tiedonvaihdon ja vuoropuhelun foorumeja, joissa keskitytään kolmeen pohjoismaisen hyvinvointimallin keskeiseen sosiaalisen kestävyuden näkökulmaan: koulutus, työ ja hyvinvointi; tutkimus ja hyvinvointi; infrastruktuuri ja hyvinvointi. Ohjelmaan sisältyy useita hankkeita, kuten Islannin kolmivuotinen puheenjohtajuushanke Hyvinvointivahti, CONNECT-hyvinvointiteknologiahanke sekä Norjan vetämä Sosiaalinen yrittäjyys -hanke.

Sosiaali- ja terveysministerit kokoontuivat lokakuussa Kööpenhaminassa. (Kuva: Lars Lauritzen, norden.org)

Sosiaali- ja terveyspoliittista tilastoyhteistyötä toteutetaan NOSOSKOn (Pohjoismainen sosiaalilastokomitea) ja NOMESKOn (lääkintätilastokomitea) avulla, joiden yhteinen sihteeristö on sijoitettu SSI:hin (Statens Serum Institut) Kööpenhaminaan. Komiteoiden päätuotokset sosiaalilastovuosikirja *Social tryghed i de nordiske lande 2012/2013* ja terveystilastovuosikirja *Helsestatistik for de nordiske lande 2014* on julkaistu komiteoiden kotisivulla www.nowbase.org. Englanninkielisinä julkaisut ilmestyvät tammikuussa 2015, josta lähtien tilastokomiteoiden kaikki julkaistava materiaali tulee olemaan ainoastaan englanniksi. Ruotsin puheenjohtajuusvuoden sairauspoissaolohankkeen loppuraportti *Sickness Absence in the Nordic Countries* ilmestyy maaliskuussa 2015. Tilastokomiteat osallistuvat Islannin puheenjohtajuusvuoden hyvinvointiosoitinhankkeeseen (Hyvinvointivahti), jolla selvitetään mm. talouskriisien vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin. Hankkeen lopputulokset raportoidaan Suomen puheenjohtajakaudella vuonna 2016.

eTerveystyöryhmä, jonka nykyinen mandaatti päättyy toukokuussa 2015, koostuu kunkin pohjoismaan e-terveyden ja terveydenhuollon tiedonhallinnan strategisesta kehittämisestä vastaavista henkilöistä. Keskeisenä kohteena on pohjoismainen strateginen yhteistyö erityisesti EU:n tasolla. Työryhmällä on kolme alaryhmää:

- Juristnätverket (Nordic eHealth Legal Network) pohtii erityisesti pohjoismaiseen sähköisen reseptin vaihtoon liittyviä juridisia kysymyksiä.
- Nätverket för nordiskt eRecept (Nordic ePrescription Network) työstää EU:n eSOS-hankkeen (sähköisten lääkemääräysten ja toimitustietojen vaihto EU:ssa) jatkoa pohjois-maissa
- Forskarnätverket (Nordic eHealth Research Network) vertaa Pohjoismaiden e-terveysstrategioita sekä tuottaa indikaattoreita ja tutkimuksia e-terveyden käyttöasteesta ja hyödyistä pohjoismaissa. Lisäksi se tekee yhteistyötä OECD:n kanssa indikaattorityössä.

Norjan terveystieteiden (Helsedirektorat) ja sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta on muodostettu neljän Pohjoismaan yhteistyöverkosto suunnittelemaan ensihoitopalvelun tietojen yhtenäistämistä ja vertailtavuutta. Tavoitteena on ensimmäisen kerran saada vertailulkelpoista ensihoitopalvelun tietoa neljän maan kesken vuonna 2017. Yhteistyö on hyväksytty elokuussa 2014 Pohjoismaiden terveysjohtajien kokouksessa sekä lokakuussa 2014 PMN:n alaisen valmiusryhmän kokouksessa. Suomen delegaatioon on osallistunut STM:n virkamiesten lisäksi yliopistosairaanhoitopiirien ensihoidon ylilääkäreitä sekä Hätäkeskuslaitoksen edustaja.

Vuotuinen pohjoismaainen kansanterveyspalkinto myönnettiin Islannin urheiluliitolle ja olympiakomitealle.

Tasa-arvoyhteistyö

Pohjoismaiden ministerineuvoston tasa-arvoyhteistyötä ohjasi vuosina 2011–2014 sektorin yhteistyöohjelma *Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa*. Islannin puheenjohtajuuskaudella 2014 tasa-arvosektorin työ keskittyi mm. työelämän, median ja väkivallan tasa-arvotemoihin sekä tasa-arvopolitiikan miesnäkökulmiin. Vuoden aikana mm. selvitettiin osa-aikaista työtä sukupuolinäkökulmasta eri Pohjoismaissa ja sekä hallitusten keinoja edistää samapalkkaisuutta. Tanskan johdolla julkaistiin selvitys valtavirtaistamisen hyvistä käytännöistä kunnissa ja valtion organisaatioissa.

Maaliskuun alussa YK:n Naisten asema -komitean (CSW) istunnon yhteydessä New Yorkissa järjestettiin istunnon teemaan liittyen kaksi Pohjoismaista oheistapahtumaa ja perinteinen epämuodollinen ministerien tapaaminen. Ministerien ja asiantuntijoiden paneelikeskustelut käsittelivät tasa-arvopolitiikan keinoja purkaa koulutuksen ja ammatinvalintojen sukupuolenmukaisen segregoitumisen aiheuttamia ongelmia. Ministeripaneeliin osallistui myös YK:n UNWomen-järjestön Executive Director Phumzile Mlambo-Ngcuka.

Pohjoismaisten miestutkimusjärjestöjen ja Islannin yliopiston järjestämä kansainvälinen miestutkimuksen konferenssi pidettiin Islannissa kesäkuussa. Teemoina suositussa konferenssissa olivat globaalit maskuliinisuudet, miehet ja feminismi, seksuaalisen väkivallan vastustaminen, maskuliinisuus ja media, isyys ja vanhemmuus.

Pohjoismaisten naisjärjestöjen Nordisk Forum -tapahtuma järjestettiin Malmössä kesäkuussa. Forumissa käsiteltiin laajasti YK:n vuonna 1995 hyväksymän Pekingin toimintaohjelman naisten oikeuksien ja tasa-arvon edistämiseen liittyviä suosituksia. Tasa-arvoministereitä kuultiin paneelikeskustelussa. Kansalaisjärjestöt luovuttivat Pohjoismaiden tasa-arvoministereille Forumin päätösasiakirjan, jossa esitetään järjestöjen vaatimukset tulevaisuuden toimenpiteiksi hallituksille ja muille relevanteille yhteiskunnallisille toimijoille.

Pohjoismainen mediatutkimuskeskus NordiCom järjesti ministerineuvoston osarahoituksella useita mediaan ja tasa-arvoon liittyviä asiantuntijaseminaareja eri puolilla Pohjolaa. Hankkeeseen liittyvä pelialaa ja sukupuolten tasa-arvoa käsittelevä seminaari järjestettiin Hanasaassa huhtikuussa. Raportti *Making Change* ja lisätietoja kaikista vuoden tapahtumista internet-sivuilta: <http://www.nordicgenderandmediaforum.se/> Sukupuolittuneen väkivallan vastainen asiantuntijaseminaari *Zero Tolerance – Nollatoleranssi* järjestettiin Reykjavikissa syyskuussa.

Työelämän tasa-arvokysymyksiä pohtiva seminaari *Who does what? Gender segregation in the labour market and division of labour in the home* pidettiin Färssaarilla toukokuussa ja arktisten alueiden tasa-arvotemoista keskusteltiin Akureyrissä lokakuussa otsikolla *Gender Equality in the Arctic - Current Realities, Future Challenges*. Teemoina olivat mm. naisten ja miesten poliittinen osallistuminen, aluekehitys, turvallisuus, fyysinen ja kulttuurinen hyvinvointi (<http://www.arcticiceland.is/gender-equality-in-the-arctic>).

Pohjoismaiden hallitustenvälisen tasa-arvoyhteistyön 40-vuotisjuhlavuotta juhlistettiin mm. nuorten elokuvakilpailulla. Voittajaksi äänestettiin lyhytfilmi "Balance". (Kuva filmistä Balance)

Vuosi 2014 oli Pohjoismaiden hallitustenvälisen tasa-arvoyhteistyön 40-vuotisjuhlavuosi. Tasa-arvoministereitä haastateltiin tasa-arvopolitiikan menestyksistä ja haasteista Pohjolassa. Video julkaistiin YK:n istunnon yhteydessä ja sitä hyödynnettiin juhlavuoden monissa tilaisuuksissa (<http://www.norden.org/en/news-and-events/videos/40-years-of-nordic-cooperation-on-gender-equality>). Tasa-arvoyhteistyön 40 vuodesta tiedotettiin osallistumalla myös poliittisiin kesätapahtumiin, mm. Almedahlenissa ja Porissa. Juhlavuoden päätapahtuma järjestettiin Reykjavikissa elokuussa. Lisäksi vuotta juhlistettiin nuorille suunnatulla elokuvakilpailulla. Kilpailun voittajaksi äänestettiin lyhytfilmi nimeltä Balance <http://www.norden.org/fi/ajankohtaista/uutiset/kortfilmen-balance-vinnare-i-filmtaevling-om-jaemstaellidhet>.

Tasa-arvoministereiden kokous (MR-JÄM) pidettiin Kööpenhaminassa marraskuussa. Ministerikokous keskusteli mm. kansallisista ajankohtaisista haasteista työelämän tasa-arvossa, suunnitteli YK:n CSW-istunnon

yhteistyötä vuonna 2015 sekä päätti jatkaa miesteemaa tasa-arvopolitiikassa valmistelevaa pohjoismaista yhteistyötä. Ministerit myös vahvistivat kirjallisella menettelyllä tehdyn päätöksen uudesta yhteistyöohjelmasta *Yhdessä tasa-arvon puolesta – vahvempi Pohjola 2015–2018*. PN hyväksyi ohjelman istunnossaan Tukholmassa.

Työelämää koskeva yhteistyö

Islannin puheenjohtajuuskaudella järjestettiin yhteispohjoismaisen työmarkkinasopimuksen 60-vuotisjuhla-konferenssi toukokuussa Reykjavikissa. Konferenssissa pohdittiin haasteita, jotka johtuvat muun muassa globalisaatiosta ja väestönkehityksestä. Konferenssin keskustelut pohjautuivat toukokuussa 2014 valmistuneeseen Pohjoismaiden tunnetuimpien kansantaloustieteilijöiden laatimaan pohjoismaisen hyvinvointimallin haasteita koskevan hankkeen loppuraporttiin *The Nordic Model – challenged but capable of reform*. Rinnakkaisistunnoissa käsiteltiin nuorisotyöttömyyttä, globalisaation haasteita, pohjoismaisia rajaesteitä sekä työtömille suunnattuja viranomaispalveluja Pohjoismaissa. Lisäksi Islannissa järjestettiin syyskuussa ammatillista koulutusta ja oppisopimuskoulutusta koskeva konferenssi, joka pohjautui yhdessä koulutussektorin kanssa toteutettuun selvitykseen pohjoismaisista ammatti- ja oppisopimuskoulutusjärjestelmistä. Pohjoismaisen työympäristöyhteistyön 60-vuotisjuhlakonferenssi *Working environment through the work life* järjestettiin lokakuussa Reykjavikissa.

Työelämän ministerineuvoston (MR-A) kokouksessa Kööpenhaminassa marraskuussa päätettiin käynnistää työelämäyhteistyötä koskeva strategiaselvitys, jonka tarkoituksena on edistää velvoittavan yhteistyön lisäämistä ja käsitellä yhteistyötä EU- ja Eta-asioissa, muuta kansainvälistä yhteistyötä esimerkiksi OECD- ja ILO-asioissa, kolmikantaneuvottelujen roolia pohjoismaisessa perspektiivissä sekä lisähuomion kohdistamista yhteispohjoismaisiin aloitteisiin, jotka liittyvät sektorin tavoitteisiin ja tukevat työllisyyttä, alhaista työttömyyttä, osallisuuden lisäämistä työelämässä sekä hyvää työympäristöä. MR-A päätti poistaa työharjoittelua koskevan rajaesteen työlistaltaan. MR-A keskusteli yhdessä työmarkkinaosapuolten ja OECD:n edustajan kanssa pohjoismaisen mallin haasteista julkaistun raportti pohjalta. Keskustelussa nousivat esiin mm. vaikutukset, joita ikääntyvän väestön lisääntyvä hoivavastuu aiheuttaa naisten työmarkkinatilanteeseen ja tasa-arvoon. Erityisesti Pohjoismaiden olisi kiinnitettävä tähän huomiota naisten korkean työllisyysasteen takia. Tärkeänä pidettiin maahanmuuttajien kotouttamista ja sitä, että heidän osaamisensa otetaan paremmin huomioon kuten myös koulutuksen turvaamista kaiken ikäisille. Kokouksessa keskusteltiin alustavasti sosiaalisen polkumyyntin pohjoismaisesta haasteesta. Sosiaalinen polkumyynti on yksi Tanskan vuoden 2015 puheenjohtajuuskauden teemoista työelämäsektorilla ja aiheeseen palataan uudestaan vuoden 2015 MR-A-kokouksessa.

Työelämän virkamieskomitea (ÄK-A) kävi läpi rajaesteyhteistyötä. Työlistalta poistettiin ratkaistuna rajaeste, joka koskee sitä, että sairausaikana työttömäksi jäävä rajatyöntekijä ei saa etuutta työkyvyn osittain palautuessa. Virkamieskomitea hyväksyi pohjoismaisen työympäristökoulutusinstituutin NIVAn arvioinnin valmistumisen jälkeen asetetun työryhmän kehittämis ehdotukset ja antoi NIVAn hallitukselle ja johtajalle tehtäväksi laatia varsinainen ohjausasiakirja. NIVAn voimassa olevaa sopimusta jatkettiin vuodella. Lisäksi virkamieskomitea aloitti pääsihteerin uudistusohjelman käsittelyn.

Työmarkkinajaoston vastuulla ollut selvitys pohjoismaisista työvoimakoulutusjärjestelmistä valmistui kertomusvuonna. Vuonna 2011 käynnistetty analyysi nuorten siirtymisestä koulusta työelämään jatkui kertomusvuoden aikana. Jaosto jatkoi tukeaan pohjoismaiselle yhteistyöverkostolle, jonka tarkoituksena on julkaista

vuonna 2015 alueellinen pohjoismaalais-virolainen raportti osana OECD:n kansainvälistä aikuistutkimusta (PIAAC).

Työympäristöjaosto keskittyi paremman työympäristön ja työhyvinvoinnin edistämiseen. Vuonna 2014 päättyi kuusi projektia. Työympäristöjaosto myönsi vuodeksi 2015 kahdelle uudelle projektille rahoitusta ja yhdelle projektille lisämäärärahaa. Nämä projektit koskevat työsuojeluvalvontaa, tutkimusyhteistyötä ja nuoria työntekijöitä. Työympäristöjaosto käsitteli myös ajankohtaisia EU-asioita, työympäristöalan tutkimustoimintaa Pohjoismaissa sekä pohjoismaista työsuojeluvalvontaa ja muita ajankohtaisia asioita viranomaistoiminnassa.

Työoikeusjaostossa (NAU) painottuivat EU:ssa vireillä olevat direktiiviehdotukset ja oikeustapaukset. Kevään kokouksen erityisteemana olivat nollasopimukset. Syksyn kokouksen erityisteemana oli minimipalkka Pohjoismaissa ja EU:ssa. Pohjoismaiden neuvostolle annettiin yhteinen vastaus sosiaalisesta polkumyynnistä.

EU-informaatioryhmässä käsiteltiin Italian ja Latvian puheenjohtajakausien prioriteetteja sekä vaihdettiin tietoja ja näkemyksiä käsitellyssä olevista ja komission valmisteltavana olevista hankkeista. Lisäksi keskusteltiin mm. komission työohjelmasta sekä lähetettyjä työntekijöitä koskevan toimeenpanodirektiivin täytäntöönpanosta.

Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö

Pohjoismaisen oikeudellisen alan yhteistyön tavoitteena on edistää maiden lainsäädännön samankaltaisuutta ja siten poistaa rajaesteitä ja helpottaa pohjoismaalaisten keskinäisiä kontakteja. Työ on pitkäjänteistä ja sen pohjana ovat käytännön lainsäädäntöhankkeet, yhteispohjoismaiset työryhmät ja virkamiesten epävirallinen yhteistyö.

Vuoden 2014 oikeusministerikokous järjestettiin Reykjavikissa. Kokouksessa keskusteltiin mm. rikosuhrisyyksistä, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, nuorisorikollisuudesta ja tutkintavankien siirtämisestä Pohjoismaasta toiseen

Pohjoismaista yhteistyötä täydentää Pohjoismaiden ja Baltian maiden Nordic-Baltic-yhteistyö. Yhteistyötä ohjaa ministeritasolla hyväksytty Nordic-Baltic-tavoitesuunnitelma vuosille 2012–2014, jonka toteutumista koordinoi Nordic-Baltic Contact Group. Tavoitteena on mm. syventää yhteistyötä, sekä parantaa koordinoimista ja tiedonvaihtoa. Viro järjesti E-justice -seminaarin 2014. Latvian tuomioistuinviraston ja tuomioistuinten edustajat tekivät Nordic-Baltic-yhteistyön puitteissa kolme vierailua Suomeen.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden oikeusministerit kokoontuvat yleensä joka toinen vuosi. Viimeisin ministerikokous järjestettiin Kööpenhaminassa elokuussa 2014. Kokouksen aiheet olivat: oikeudenhoidon uudistamisohjelma (Suomi-Latvia), keskinäisen luottamuksen vahvistaminen oikeudenhoidossa (Liettua-Tanska), lapset oikeusprosessissa, uhrina ja todistajana (Norja-Ruotsi), liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen lainsäädäntöä kehittämällä (Viro-Islanti). Lisäksi keskusteltiin Venäjä-asioista.

MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Yhteistyö kuluttaja-asioissa

Pohjoismainen kuluttajaryhmä (Nordisk Konsumentgrupp), joka koostuu Pohjoismaiden kuluttaja-asioista vastaavien ministeriöiden sekä Tanskan ja Islannin osalta osin kuluttajahallinnon muiden virastojen virkamiehistä, kokoontui vuonna 2014 kaksi kertaa. Kokouksissa käsitellään aina ajankohtaisia kansallisia kysymyksiä sekä EU/ETA-tason ja yleisesti kansainvälisen tason kuluttaja-asioita. Tämän lisäksi kokouksissa on ennalta sovittuja erityisteemoja, joista keskustellaan syvällisemmin.

Islannissa kesäkuussa pidetyssä kokouksessa yhtenä erityisaiheena olivat pohjoismaiset kuluttajaviranomaisorganisaatiot. Tässä yhteydessä keskityttiin erityisesti yhteistyöhön kilpailuviranomaisten kanssa, kuluttajaviranomaisten tulohajaukseen sekä kuluttaja-asioita hoitavien eri viranomaisten yhteistyöhön niin omalla hallinnonalalla kuin eri hallinnonalojen kesken. Lisäksi käsiteltiin erityisesti lasten ja nuorten kuluttamista.

Oslossa joulukuussa pidetyssä kokouksessa oli ajankohtaisten kuluttaja-asioiden ohella esillä yhteisöllinen kuluttaminen ja jakamistalous, kuluttajansuoja-asiamiehen valvontakeinot ja tietosuoja kuluttaja-asioissa.

Molemmissa kokouksissa valmisteltiin uutta kuluttaja-alan yhteistyöohjelmaa. Nykyinen ohjelma loppui vuoteen 2013 ja keväällä 2015 on tarkoitus hyväksyä uusi ohjelma. Ohjelma tulee olemaan hyvin samantyylinen kuin edellinenkin ohjelma.

Ensimmäistä kertaa pohjoismaisen kuluttaja-alan yhteistyössä vuonna 2005 tehtyjen muutosten jälkeen ei pohjoismainen kuluttajaverkosto (Nordiskt Konsumentnätverk) kokoontunut lainkaan. Verkosto koostuu Pohjoismaiden kuluttaja-asioista vastaavien viranomaisten ja kuluttajajärjestöjen edustajista.

Liikenne

Liikennesektorilla Pohjoismaat tekevät tiivistä yhteistyötä, vaikka virallinen Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen yhteistyö on lakannut. Yhteistyöhön osallistuu niin liikenne- ja viestintä ministeriö kuin ministeriön alaiset virastot sekä kattavasti muita hallinnonalan organisaatioita. Vakiintuneita yhteistyöfoorumeita ja työryhmiä on jokaisen liikennemuodon alaisuudessa.

Horisontaalikysymyksissä keskusteluja käydään muun muassa jo vakiintuneissa Pohjoismaiden ja Baltian liikenneministerien kokouksissa noin kaksi kertaa vuodessa (nk. NB8-kokous). Vuonna 2014 Norjassa järjestettiin ministerineuvostoa edeltävä NB8-tapaaminen.

Vuonna 2013–2015 Suomi toimii BEATA (Barents Euro Arctic Transport Area) Steering Committee - työryhmän puheenjohtajana. Suomen puheenjohtajuuden aikana on jatkettu Joint Barents Transport Plan - liikenne-suunnitelman ja valmistuneiden selvitysten pohjalta yhteisen Road Mapin valmistelua. Päämääränä on yhteistyössä naapurimaiden kanssa sopia yhteisistä linjauksista pohjoisten alueiden liikenneinfrastruktuurin kehittämiseksi ja laatia yhteinen, kaikki liikennemuodot kattava kehityssuunnitelma koko Barentsin alueelle. Työn on tarkoitus valmistua syyskuuhun 2015 mennessä.

Suomen ja Ruotsin liikennevirastojen pääjohtajat sekä Norjan tiehallinnon ja ratahallinnon pääjohtajat koontuivat tammikuussa 2014 pohtimaan BEATA kokouksessa Narvikissa syyskuussa 2013 hyväksytyin Joint Barents Transport Planin -esitysten prioriteetteja.

Pääosa tiealan pohjoismaisesta yhteistyöstä tapahtuu Pohjoismaisen tie- ja liikennefoorumin, PTL (Nordiskt vägförbundet, NVF) puitteissa. Liiton 15 teknistä jaostoa kattavat kaikki tie- ja liikennesektorin tärkeimmät osat: mm its-jaosto, liikenneturvallisuusjaosto, ajoneuvot ja kuljetusjaosto. Jaostojen säännölliseen toimintaan osallistui Suomesta noin 180 asiantuntijaa, jotka edustavat laajasti sekä julkista että yksityistä sektoria. Vuonna 2014 jaostot järjestivät 17 avointa seminaaria. Lisäksi vuoden aikana järjestettiin mm. Pohjoismaiset autoveropäivät ja Pohjoismaiset rekisteröintipäivät.

Pohjoismainen rautatiealan yhteistyö pohjautuu infrahaltijoiden NIM-yhteistyöhön (Nordic Infra Managers). Esillä on ollut erityisesti pohjoismaisten turvallisuus- ja kalustovaatimusten yhtenäistäminen, mitä työtä tul- laan jatkamaan vuonna 2015.

Yhteistyö merenkulussa on monipuolista. Vuoden aikana järjestettiin ja osallistuttiin moniin meriliikenteen pohjoismaisiin seminaareihin.

Ilmailun osalta säännöllistä yhteistyötä tehdään muun muassa niin ICAO:n (kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö) kuin NOLUn (pohjoismaisten ilmailujohtajien yhteistyöryhmä) puitteissa. NOLUn alla toimii kaksi aktiivista työryhmää N-ALM (miljö) ja N-ALS (security), jotka kumpikin kokoontuvat vähintään kerran vuodessa.

Yllämainittujen toimien lisäksi yhteistyö on jatkuvaa eri sektorikysymyksissä bilateraalitasolla.

Pelastusalan yhteistyö

Pelastusalan pohjoismainen yhteistyö on laaja-alaista ja vakiintunutta. Viime vuosina yhteistyö on tiivistynyt entisestään.

Pelastuspalvelusta ja varautumisesta vastaavien ministerien kokous

Pelastuspalvelusta ja varautumisesta vastaavien ministerien kokous järjestettiin Oslossa, Norjassa touko- kuussa Norjan oikeus- ja varautumisministeri johdolla. Vuoden 2013 ministerikokouksessa hyväksytyn Haaga II -julistuksen tavoitteita konkretisoitiin. Ministerit päättivät perustaa yhteispohjoismaisia pelastus- muodostelmia eli moduuleja ja tätä kautta lisätä mahdollisuuksia yhteisille pohjoismaisille avustusvalmiuksil- le. Erityisesti pelastustoimintaan pohjoismaisia tarpeita varten suunnattuja muodostelmia voitaisiin käyttää keskinäisen avun antamiseen Pohjoismaiden kesken suuronnettomuuden sattuessa ja ne voitaisiin ilmoittaa EU:n avustusvalmiusreserviin. Ministeri Räsänen toi kokouksessa esiin Suomen valmiuden ottaa johtorooli moduuliyhteistyön kehittämisessä jo olemassa olevan kylmäosaamisensa pohjalta. Lisäksi sovittiin, että vuo- den 2013 ministerikokouksessa sovittu yhteisen suunnittelurakenteen luomiseksi Haaga-yhteistyölle tehtävä valmistelutyö esitellään Tanskassa järjestettävässä ministerikokouksessa 2015, jonka jälkeen puheenjohta- juus siirtyy Suomelle.

Osastopäällikkökokous

Norja järjesti toukokuun puolivälissä Oslossa pohjoismaisen osastopäällikkökokouksen. Kokouksessa keskusteltiin ajankohtaisista pohjoismaiseen pelastuspalveluyhteistyöhön ja varautumiseen liittyvistä tapahtumista Pohjoismaissa kuluneen vuoden aikana sekä toukokuun ministerikokouksen asialistasta.

Pelastuspalvelusta ja varautumisesta vastaavat ministerit kokoontuivat toukokuussa Oslossa. Vasemmalta: valtiosihteeri Carl von der Esch Ruotsista, puolustusministeri Nicolai Wammen Tanskasta, oikeus- ja varautumisministeri Anders Anundsen Norjasta, sisäministeri Päivi Räsänen ja johtaja Thorunn Hafstein Islannista. (Kuva: Norges Justis- og beredskapsdepartementet)

Pelastusylijohtajakokous

Pohjoismaisten pelastusylijohtajien kokous pidettiin Visbyssä, Gotlannissa kesäkuussa. Kokouksen yhteydessä Islanti ja Ruotsi järjestivät yhteistyössä seminaarin, jossa keskityttiin tulivuorenpurkauksista syntyvien tuhkapilvien aiheuttamiin riskeihin. Lisäksi asialistalla oli Norjassa pidetty pelastusministerikokous, erityisesti pelastusmuodostelmiin ja isäntävaltion tukitoimiin (HNS) liittyvä pohjoismainen yhteistyö sekä tutkimusyhteistyö.

Virkamieskokoukset ja Nordiskt Mötesforum

EU-yhteistyö on ollut voimakkaasti esillä virkamiestason kokousten (ämbetsmannamöten) ja Nordiskt Mötesforumin asialistoilla vuoden aikana. Uusi päätös unionin pelastuspalvelumekanismista tuli voimaan vuoden 2014 alusta ja päätöksen toimeenpano on meneillään kaikissa Pohjoismaissa. Virkamieskokousten työ keskit-

tyi vuoden aikana ministerikokouksen valmisteluihin. Yhteispohjoismainen virkamiestason tekninen työryhmä valmisteli Suomen johdolla moduulien kehittämistyöstä raportin, joka valmistui joulukuussa 2014.

NORDRED

NORDRED on Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin välinen sopimus yli rajojen ulottuvasta pelastusyhteistyöstä ja avunannosta onnettomuustapauksissa. NORDRED-yhteistyöryhmä (NORDRED Kontakt-grupp) seuraa sopimuksen toteutumista ja huolehtii sen ajan tasalla pitämisestä. Yhteistyöryhmä kokoontui vuonna 2014 kaksi kertaa, huhtikuussa Tukholmassa ja lokakuussa Helsingissä. Kokouksissa esiteltiin kunkin maan ajankohtaisia asioita ja käytiin keskusteluja mm. pelastustoimen kehittämishankkeista, Pohjoismaissa tapahtuneista suuronnettomuuksista, metsäpalojen torjunnasta, pelastuspalveluharjoituksista ja merellisestä pelastuspalveluyhteistyöstä (RITS/MIRG). Lisäksi käynnistettiin neuvottelut Suomen ja Ruotsin välisestä yhteistyöstä metsäpalojen satelliittivalvonnassa.

Pohjoismainen palonehkäisy-yhteistyö

Pohjoismainen palonehkäisykokous pidettiin elokuun lopulla Reykjavikissa. Kokouksessa esiteltiin kunkin maan ajankohtaisia hankkeita sekä keskusteltiin erityisesti asumisen paloturvallisuudesta ja palotarkastus- ja valvontatoiminnan kehittämisestä.

Pohjoismainen pelastustoimen tilastoyhteistyö

Pohjoismainen pelastustoimen tilastokokous Nordstat pidettiin syyskuussa Snekkerstenissä, Tanskassa. Kokouksessa esiteltiin kunkin maan pelastustoimen tunnuslukuja ja tilastojärjestelmien kehittämishankkeita. Lisäksi keskusteltiin yhteisen tilastosivuston tietosisällön ja laadun kehittämisestä sekä tilastotietojen analysoinnista.

Pohjoismainen palovaroitinpäivä

Pohjoismaista palovaroitinpäivää vietettiin kolmannen kerran 1.12. Vuosittain vietettävän palovaroitinpäivän tavoitteena on tiivistää pohjoismaista yhteistyötä paloturvallisuuden edistämässä. Yhteistyön tiivistäminen ja kokemusten vaihtaminen keskittyy asumisen paloturvallisuuteen. Päivän teema ja toimenpiteet suunnitellaan viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöryhmässä, joka kokoontuu vuosittain.

Pohjoismainen yhteistyö paikkatietojen käytössä kriisinhallinnassa

Pohjoismainen yhteistyöryhmä (GIS i krishantering), joka koostuu kriisinhallinnan sekä maanmittauslaitosten vastaavista viranomaisista, kokoontui vuonna 2014 kaksi kertaa, toukokuussa Kööpenhaminassa ja lokakuussa Islannissa.

Haaga-yhteistyö

Haagan julistukset vuosilta 2009 ja 2013 ovat tehostaneet konkreettista pohjoismaista yhteistyötä monella varautumisen alueella, muun muassa menetelmien kehittämisessä, kriisiviestinnässä, vapaaehtoistyössä, koulutuksessa, tutkimuksessa, harjoituksissa ja pelastustoimessa.

Aktiivisesta sektorikohtaisesta Haaga-yhteistyöstä voi nostaa esille erityisesti työryhmän, joka on toiminut CBRN-asioiden tiedonvaihdon, lessons learned -toiminnan sekä ensivaiheen toimijoiden ohjeiden yhtenäis-

tämiseksi. Työryhmä piti kaksi kokousta, joista ensimmäinen järjestettiin maaliskuussa Helsingissä. Toinen pidettiin lokakuun lopussa Tanskassa Fredrikssundissa, jossa ryhmä seurasi noin vuorokauden ajan laajamittaista säteilyonnettomuusharjoitusta

Poliisiyhteistyö

Poliisiyhteistyössä todettiin kaikkien pohjoismaiden poliisiorganisaatioiden olevan muutoksen kourissa. Suomessa muutos viimeisteltiin 2014 alussa, Ruotsin ja Islannin uudistetut organisaatiot aloittavat 2015 alussa, Norjan uudistus odottaa poliittista päätöstä mm. poliisipiirien lukumäärästä ja Tanskassa uudistuksen aloitus on mietinnässä.

Pohjoismaiden tilanteet ovat varsin erilaiset. Norjassa poliisivoimia lisätään ja resursseja kaikenlaisiin uudistuksiin on moninkertaisesti käytettävissä muihin maihin verraten.

Oslossa järjestettiin pohjoismainen poliisikonferenssi Cyber Crime -teemalla. Koulutusyhteistyön aloittamisesta sovittiin ja yhteisiä strategioita, yhteisiä resurssihankintoja ja resurssien yhteiskäyttöä pohditaan.

Pohjoismainen Poliisikonferenssi, 12.11.2014. Poliisiylijohtajien loppukommentit. (Kuva: Poliisihallitus)

Ihmiskaupan vastainen työ

Pohjoismaiden välinen ihmiskaupan vastainen yhteistyö on vilkasta. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijat ovat osallistuneet säännöllisesti erilaisiin pohjoismaisiin ihmiskaupan vastaisiin konferensseihin ja asiantuntijaseminaareihin, joita on järjestetty muun muassa Pohjoismaiden ministerineuvos-

ton toimesta. Pohjoismaiset virkamiehet ovat tehneet kiinteää yhteistyötä myös Itämeren valtioiden neuvoston ihmiskaupan vastaisten toimintojen puitteissa. Mainittakoon täältä osin, että Suomi toimi Itämeren valtioiden neuvoston ihmiskaupan vastaisen työryhmän puheenjohtajana 1.7.2013–30.6.2014. Itämeren valtioiden neuvoston piiristä on osoitettu kiinnostusta myös Suomen kansallisen ihmiskaupparaportoijan tehtäviin ja toimivaltuuksiin, joita onkin aktiivisesti esitelty eri tilaisuuksissa. Esimerkkinä vilkkaasta pohjoismaisesta yhteistyöstä mainittakoon myös Suomen sisäministeriön ja Norjan viranomaisten välinen tietojenvaihto erilaisista malleista ja toimintavaihtoehtoista, jotka liittyvät ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamisen järjestämiseen. Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan ja sen organisointiin liittyvät pohjoismaiset vaikutteet olivat tärkeitä, kun sisäministeriön poliisiosastolle sijoitetun ihmiskaupan vastaisen koordinaattorin toimintaa suunniteltiin. Toiminta käynnistyi 1.6.2014. Pohjoismaiden hallitusten ihmiskaupan vastaista toimintaa koordinoivat ja siitä raportoivat toimijat ovat tavanneet toisiaan säännöllisesti myös Euroopan unionin ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvissä epävirallisissa verkostotapaamisissa.

Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat

Pohjoismainen ministeri- ja virkamiestasoinen yhteistyöryhmä (Nordisk samrådsgrupp på hög nivå i flyktingfrågor, NSHF) toimii kansainvälistä suojelua, maahanmuuttoa ja paluuasioita käsittelevänä tiedonvaihtofoorumina. NSHF:n puheenjohtajuus oli vuonna 2014 Norjalla. Huippuvuorilla huhtikuussa järjestetyssä virkamieskokouksessa ja marraskuussa Oslossa järjestetyssä ministeri- ja virkamieskokouksessa keskusteltiin mm. vastaanottojärjestelmistä ja yhteistyöstä paluukysymyksissä lähtömaiden kanssa. Puheenjohtajuus siirtyi Norjalta Suomelle vuodenvaihteessa.

NSHF:ään kuuluu myös yhteistyö alatyöryhmissä, kuten paluu- ja palautusasioita käsittelevässä työryhmässä ja uudelleensijoittamistyöryhmässä. Suomi järjesti paluutyöryhmän kokouksen Helsingissä kesäkuussa 2014. Kokouksessa keskusteltiin mm. identiteettiin ja biometriaan liittyvistä kysymyksistä. NSHF:n paluutyöryhmän puheenjohtajuus siirtyi syksyllä Norjalle ja toinen paluuasioita käsitellyt kokous järjestettiin Oslossa marraskuussa. Kokouksessa vaihdettiin tietoja esimerkiksi paluusopimuksista ja paluuavustuksista.

NSHF:n uudelleensijoittamistyöryhmän kokous pidettiin Bergenissä Norjassa toukokuussa 2014. Uudelleensijoittamista käsittelevän työryhmän kokoukset järjestetään yhteistyössä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n kanssa. Kokouksen aiheena oli mm. syyrialaisien uudelleensijoittaminen.

Pohjoismaat vaihtavat tietoja kansalaisuusasioissa tapahtuneista säädösmuutoksista, käytännöistä sekä tilastoista työryhmässä, jonka puheenjohtajuus on kiertävä. Kansalaisuusasioita käsittelevän työryhmän puheenjohtajana vuonna 2014 toimi Ruotsi, joka järjesti kokouksen Tukholmassa joulukuussa. Keskustelua herättivät mm. monikansalaisuus ja kansalaisuudettomuuden määritelmä.

Rajaturvallisuusalan yhteistyö

Pohjoismaista rannikkovartiostoyhteistyötä on toteutettu vuonna 2014 jo vakiintuneen käytännön mukaisesti. Yhteistyössä keskityttiin tiedonvaihtoon parhaiden käytänteiden löytämiseksi sekä kehitettiin operatiivista

yhteistyötä pohjoisen Itämeren ja vuonna 2014 erityisesti myös Arktisella alueella. Toiminnassa on mukana useita merellisestä turvallisuudesta vastaavia viranomaisia. Vuosittainen pohjoismaiden rannikkovartiostojen (Nordic Coast Guard Forum, NCGF) päällikkökokous järjestettiin Norjan isännöimänä Huippuvuorilla. NCGF kokouksen lisäksi pohjoismaiden rannikkovartiostotoiminnoista vastaavien viranomaisten johto tapaa vuosittain Pohjois-Atlantin rannikkovartiostofoorumin (NACGF; North Atlantic Coast Guard Forum) ja Itämeren alueen rajavalvontayhteistyön (BSRBCC; Baltic Sea Region Border Control Cooperation) päällikkökokouksissa. Pohjoismaita koskettavista rannikkovartiointiin ja yhteistyöhön liittyvistä kysymyksistä käytiin keskustelua myös perusteilla oleva Arktisen rannikkovartiostofoorumin (ACGF; Arctic Coast Guard Forum) puitteissa.

Yhteistyö saamelaisasioissa

Pohjoismainen yhteistyö saamelaisasioissa tapahtuu yhtäältä Pohjoismaiden neuvoston suositukseen 13/1962 perustuvan Pohjoismaisen saamelaisasiain virkamieselimen puitteissa sekä toisaalta Pohjoismaiden ministerineuvoston löyhässä (ei omaa ministerineuvostoa) yhteydessä saamelaisasioiden yhteensovittamisesta Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa vastaavien ministerien ja näiden maiden saamelaiskäräjien puheenjohtajien yhteiskokousten (jäljempänä yhteiskokous) muodossa. Saamelaisasiat kuuluvat Suomessa oikeusministerille, Ruotsissa kulttuuri- ja demokratiaministerille ja Norjassa kunta- ja uudistusministerille.

Virkamieselin koostuu Suomen, Ruotsin ja Norjan valtuuskunnista, joissa kussakin on yhteensä vähintään kolme virkamiestä asianomaisen maan hallitusta ja saamelaiskäräjiä edustamassa. Suomen valtuuskunnassa on neljä jäsentä, joista kolme edustaa hallitusta ja yksi saamelaiskäräjiä. Valtuuskunnan nimeää valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Kokoukset pidetään yleensä virkamieselimen kulloisessakin puheenjohtajamaassa (vaihtuu vuosittain eikä seuraa Pohjoismaiden neuvoston tai ministerineuvoston puheenjohtajuutta). Vuonna 2014 puheenjohtajamaana oli Suomi. Yhteiskokous järjestettiin marraskuussa Helsingissä. Kokouksen päätteeksi oikeusministeri Henriksson jakoi saamen kieli palkinnon Giellagáldu.

Neuvotteluita pohjoismaisesta saamelaissopimuksesta jatkettiin yhdessä kokouksessa Norjan puheenjohtajalla

LIITTEET

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2014

Maiden maksusuudet

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti oli 937 390 000 Tanskan kruunua. Siitä suurin osa katetaan eri Pohjoismaiden maksusuuksilla, jotka jyvitetään maiden bruttokansantulon perusteella. Itsehallintoalueet eivät osallistu Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnan rahoittamiseen.

Maa	%-osuus
Ruotsi	31,4 %
Norja	30,6 %
Tanska	21,0 %
Suomi	16,3 %
Islanti	0,7 %

937 390 000 Tanskan kruunua on n. 125 milj. euroa. Vaihtokurssi 7,47 DKK=1 e.

Budjetti pääalueittain

Priorisointibudjetti 7,8 %
Koulutus- ja tutkimussektori 25,0 %
Kulttuurisektori 17,6 %
Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka 13,1 %
Ympäristö- ja resurssipolitiikka 8,9 %
Sosiaali- ja terveystaloudellinen, tasa-arvo- ja työelämäpolitiikka 6,5 %
Finanssi- ja oikeusalan yhteistyö 0,3 %
Sihteeristö ja muut yhteiset toiminnot 11,3 %
Naapuruuspolitiikka 9,4 %
(*Yhteensä 100,0 %*)

Vuoden 2014 budjettikirja, joka on tilattavissa myös painettuna versiona, löytyy kokonaisuudessaan verkosta tanskaksi osoitteesta:

<http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A700975&dswid=-1212>

Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2014

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

Pääministereiden yhteistyö

- 26.5. Pohjoismaiden pääministerit, Mývatn, Islanti
- 27.5. Pohjoismaiden pääministerit ja itsehallintoalueiden edustajat, Akureyri, Islanti
- 27.-28.10. Tapaamiset Pohjoismaiden neuvoston 66. istunnon yhteydessä, Tukholma
- 27.10. Pohjoismaiden ja Baltian maiden pääministerikokous
- 28.10. Pohjoismaiden pääministerit
- 28.10. Pohjoismaiden pääministerit ja pohjoismaisten itsehallintoalueiden edustajat
- 28.10. Pohjoismaiden pääministerit ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

- 29.-30.4. Pohjoismainen ulkoministerikokous, Reykholt, Islanti
- syyskuu Pohjoismainen ulkoministerikokous, New York
- 29.10. Pohjoismainen ulkoministerikokous, Tukholma

Puolustuspoliittinen yhteistyö

- 11.-12.2. Pohjoismaiden puolustusministerit ja ulkoministerit, Reykjavik

Yhteistyöministereiden yhteistyö

- 5.-6.2. NSK ja MR-SAM, Kööpenhamina
- 23.4. NSK, Kööpenhamina
- 25.-26.6. NSK ja MR-SAM, Reykjavik, Rangá
- 3.-4.9. NSK ja MR-SAM, Kööpenhamina
- 27.10. MR-SAM/NSK Pohjoismaiden neuvoston 66. istunnon yhteydessä, Tukholma
- 3.12. NSK, Kööpenhamina

Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö

- 29.10. Ulkomaankauppaministereiden kokous PN 66. istunnon yhteydessä, Tukholma

Yhteistyö kehityskysymyksissä

Post-2015

- 24.1. Pohjoismaiden Post-2015-koordinaattoreiden kokous, Helsinki

Yleinen kehityspolitiikka

- 13.-14.3. Pohjoismainen kehitysministerikokous, Helsinki
- 10.-11.6. Nordic + -ryhmän alivaltiosihteeritason kokous, Oslo
- 22.-23.10. Nordic + -ryhmän osastopäällikkökokous, Haag
- 28.10. Pohjoismaisten kehitysministerien tapaaminen, Tukholma

Tutkimus/korkeakouluyhteistyö

- 15.-16.5. Pohjoismaisen Afrikka-instituutin ohjelma- ja hallintoneuvoston kokous, Helsinki

Pohjoismainen kehitysrahasto NDF

- 5.3. NDF:n johtokunta, Helsinki
- 16. – 17.6. NDF:n johtokunta, Tukholma
- 25.11. NDF:n johtokunta, Helsinki

Pohjoismainen yhteistyö Maailmanpankissa ja alueellisissa kehitysrahoituslaitoksissa

18.11. Pohjoismaiden valtiosihteerien tapaaminen pohjoismaisten kehitysrahoituslaitosten johdon kanssa, Kööpenhamina

Kansainvälinen ympäristöpolitiikka

17.–18.11. Pohjoismaiset virkamiestason konsultaatiot YK:n ympäristöohjelman (UNEP) kanssa, Pariisi

Humanitaarinen apu

24.–25.4. Pohjoismainen vuosikokous YK:n humanitaarisen avun koordinaatio-toimiston (OCHA) johdon kanssa, Tukholma

6.10. Pohjoismainen humanitaaristen asioiden vuotuinen kokous, Helsinki

HORISONTAAISET KYSYMYKSET

Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen

18.-19.2. Rajaesteneuvoston 1. kokous, Snekkersten, Tanska

11.4. Rajaesteneuvosto, Kööpenhamina

13.5. Rajaesteneuvosto, Kööpenhamina

2.-3.9. Rajaesteneuvosto, Kööpenhamina

30.10. Rajaesteneuvosto, Tukholma

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen asiantuntijatyöryhmä (BU gruppen):

27.5. videokokous

3.11. kokous Kööpenhaminassa

Nuorisoyhteistyö

24.-26.10. Nuorten Pohjoismaiden neuvoston istunto PN:n 66. istunnon yhteydessä, Tukholma

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA

Kulttuuriyhteistyö

Kulttuuriministerineuvoston kokoukset (MR-K)

28.4. MR-K1/2014, Reykjavik

29.10. MR-K2/2014, Tukholma

Kulttuurivirkamieskomitean kokoukset (ÄK-K)

4.-5.2 ÄK-K1/2014, Kööpenhamina

26.-27.3. ÄK-K2/2014, Reykjavik

11.-12.9. ÄK-K3/2014, Nesjavellir

4.-5.12. ÄK-K4/2014, Kööpenhamina

KreaNord-johtoryhmän kokoukset

27.-28.3. KreaNord 1, Reykjavik

8.-9.10. KreaNord 2, Tukholma

Koulutus ja tutkimusalan yhteistyö

Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U), koulutus- ja tutkimusvirkamieskomitea (ÄK-U)

19.2. ÄK-U, Kööpenhamina

8.4. ÄK-U, Reykjavik

3.6. MR-U, Reykjavik

10.9. ÄK-U, Fludir, Islanti

9-10.12. ÄK-U, Kööpenhamina

Konferenssit ja muut tapahtumat

- 21.-23.5. Balttilais-pohjoismaisen tutkimusyhteistyön vahvistaminen -seminaari, Tartto
19.-20.5 Education for Tomorrow -konferenssi, Reykjavik
10.-11.6. Elinikäisen oppimisen pohjoismaiset sillat, (NVL), Reykjavik
13.-14.8. Professional Development of Teachers, Reykjavik
16-17.9. Kestävä pohjoismainen hyvinvointi -seminaari, Kööpenhamina
20.10 Humanistisen alan dekaanikokous, Pohjoismainen yliopistoyhteistyö (NUS), Kööpenhamina
13.-14.11. Biophilia -seminaari, Reykjavik
18.-19.11. Ilmasto-, energia- ja ympäristöalan huippututkimushankkeen (2009-13) päätösseminaari, Tukholma
20.11. Työelämäluottuvuus koulutuksessa, Nordplus-seminaari, Vilna

Ympäristö

PMN-kokoukset

- 6.2. Ympäristövirkamieskomitean (ÄK-M) työvaliokunnan kokous, Islanti
27.2. Ympäristövirkamieskomitean (ÄK-M) kokous, Kööpenhamina
16.6. ÄK-M työvaliokunnan kokous, Kööpenhaminassa
27.8. ÄK-M kokous, Islanti
22.9. ÄK-M työvaliokunnan kokous, Kööpenhamina
28.10. ÄK-M kokous, Tukholmassa
29.10. Pohjoismaiden neuvoston ympäristövaliokunnan ja ympäristöministereiden (MR-M) kokous, Tukholma
29.10. MR-M, Tukholma
16.12. ÄK-M työvaliokunnan kokous, Kööpenhaminassa

Näiden lisäksi ympäristöministerineuvoston työryhmät ja puheenjohtajamaa järjestivät koko joukon muita temaattisia kokouksia ja seminaareja.

Muita ympäristöhallinnon alan kokouksia

- 10.-11.4. Nordiska vattenskadegruppen, Porvoo
20.-22.8. Pohjoismainen alueidenkäytön virkamieskokous (Planmöte), Tanska
15.-16.9. Nordiska Vattenskadegruppen, Oslo
22.-23.10 Pohjoismaiden rakentamisen virkamiesten kokous, Karlskrona, Ruotsi
24.10. Rakentamisen raja-esteet, Karlskrona, Ruotsi

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka

Elinkeinopolitiikan virkamieskomitean (ÄK-N) kokoukset

- 4.2. Reykjavik
7.5. Kööpenhamina
24.9. Kööpenhamina
10.12. Kööpenhamina

Lisäksi virkamieskomitean jäsen Mikko Huuskonen osallistui Pohjoismaiden neuvoston kokoukseen 28.–30.10.2014.

Energiapolitiikan virkamieskomitean (ÄK-E) kokoukset

- 4.2. Reykjavik
25.–26.2. Kööpenhamina, yhteiskokous NEF:n hallituksen kanssa

- 13.–14.5. Kööpenhamina
- 16.–17.9. Kööpenhamina
- 2.–3.12. Oslo, myös yhteiskokous NEF:n hallituksen kanssa

Energiapolitiikan virkamieskomitean sähkömarkkinatyöryhmä, energiatehokkuustyöryhmä ja uusiutuvan energian työryhmä kokoontuivat useita kertoja.

Aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) kokoukset

- 4.–5.2. kokouksen yhteydessä myös kick-off konferenssi ”NORDBIO”, Reykjavik,
- 6.5. Puhelinkokous budjetista
- 19.5. Tukholma
- 11.–12.11. Torshavn, Färsaaret
- 11.12. Tukholma, kokouksen yhteydessä myös ÄK-R:n ja Nordregion hallituksen yhteiskokous

ÄK-R:n asettamat työryhmät kokoontuivat useita kertoja vuoden aikana.

Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla

- 28.10. Talous- ja rahapolitiikan ministerineuvosto (MR-Finans), Tukholma
- 11.2. Talous- ja rahapolitiikan virkamieskomitea (ÄK-Finans), Reykjavik
- 8.4. ÄK-Finans, Kööpenhamina
- 9.5. ÄK-Finans, Tukholma
- 4.9. ÄK-Finans, Reykjavik
- 1.10. ÄK-Finans puhelinkokous
- 11.12. ÄK-Finans, Helsinki

Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesectori

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto (MR-FJLS)

- 26.6 Sellfoss, Islanti

Toimeenpaneva virkamiestoimikunta ÄK-FJLS Eksekutiv

4 kokousta

Kalatalouden virkamieskomitea ÄK-FJLS (kalastus ja vesiviljely),

kolme kokousta

Maa- ja metsätalouden virkamieskomitea ÄK-FJLS maa- ja metsätalous

kolme kokousta

Elintarvikealan virkamieskomitea ÄK-FJLS elintarvikkeet

kaksi kokousta

Sosiaali- ja terveystalouden ml. tasa-arvoyhteistyö

Sosiaali- ja terveystalouden ministerineuvosto (MR-S)

- 16.-10. Kööpenhamina

Sosiaali- ja terveystalouden virkamieskomitea (ÄK-S)

- 26.2. Reykjavikissa
- 29.-30.4. Kööpenhamina
- ja 4.-5.11. Kööpenhamina

Pohjoismainen sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea (ÄK-S)/troikka 2.9. ja 11.12. Kööpenhaminassa

PMN:n Kestävä pohjoismainen hyvinvointi -hankkeen konferenssi "Jagten på en holdbar nordisk velfærd"
16.-17.9. Kööpenhaminassa.

Sosiaalivakuutusryhmän kokous 12.9. Islannissa

"One Health" mikrobilääkeresistenssityöryhmän kokous 13-14.11. Reykjavikissa.

Yhteistyöverkosto ensihoitopalvelun tietosisällön yhtenäistämiseksi ja vertailtavuudeksi

3.2. Oslo

9.5. Kööpenhamina

8.9. Tukholma

3.12. Helsinki

Tasa-arvoyhteistyö

Tasa-arvoministereillä oli yksi virallinen kokous ja kaksi epävirallista tapaamista (Nordisk Forumin yhteydessä Malmössa ja CSW:n yhteydessä New Yorkissa).

3.11.2014 MR-JÄM -kokous, Kööpenhamina

CSW-oheistapahtumat YK, New York:

- ministeripaneeli 12.3.: Promoting Gender Equality and Empowering Women and Girls Through Education.
- asiantuntijaseminaari 13.3.: Do Everything: Break Stereotypes when Choosing Education and Work

"Who does what? Gender segregation in the labour market and division of labour in the home",
Färsaaret 27.-28.5.2014

"Gender Equality in the Arctic - Current Realities, Future Challenges", Akureyri 30.-31.10.2014

Osa-aikatyö Pohjolassa 12.11.2014, Reykjavik

Samapalkkaisuusseminaari 13.11.2014, Reykjavik

Valtavirtaistamisseminaari (Tværnordisk konference om ligestillingsvurdering af borgerrettede ydelser)
24.9.2014 Kööpenhamina

ÄK-JÄM-kokoukset

11.2.

28.-29.4

12.6.

30.9

10.12.

Työelämää koskeva yhteistyö

12. -13.3. Työmarkkinajaosto, Helsinki

3.- 4.4. Työympäristöjaosto, Oslo

9. – 11.4. Työelämän virkamieskomitea (ÄK-A), Reykjavik

- 21. – 22.5. Työoikeusjaosto, Reykjavik
- 21. – 22.5. Pohjoismaisen työmarkkinasopimuksen 60-vuotisjuhlakonferenssi
- 23. – 24.9. Työmarkkinajaosto, Reykjavik
- 25.9. Konferenssi Ammatillisesta ja oppisopimuskoulutuksesta, Svartsengi, Islanti
- 6. – 7.10. Työympäristöjaosto, Reykjavik
- 7.10.2014 Konferenssi Working environment through the work life
- 1. – 2.10. Työoikeusjaosto, Visby
- 5. - 6.11. Työelämän virkamieskomitea (ÄK-A), Kööpenhamina
- 14.11. EU-informaatioryhmä, Kööpenhamina
- 20.11. MR-A-kokous, Kööpenhamina

Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö

- 26.2. ÄK-lag, Videokokous
- 7.5.2014 ÄK-lag, Reykjavik
- 20.-22.10. MR-lag, Reykjavik
- 10.12. ÄK-lag, Reykjavik

MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Kuluttaja-asiat

- 10. - 11.6. Pohjoismainen kuluttajaryhmä, Islanti
- 3. - 4.12. Pohjoismainen kuluttajaryhmä, Oslo

Poliisiyhteistyö

- 20. - 22.8. Poliisiylijohtajien kokous Göteborg
- 6. - 7.5. Poliisijohtajakokous Tukholma
- 11. - 12.11. Pohjoismainen Poliisikonferenssi, Oslo

Pelastusalan yhteistyö

- Helmikuu Virkamieskokous, Oslo

- Maaliskuu Haaga/CBRN-työryhmä, Helsinki

- Huhtikuu Virkamieskokous ja Nordiskt Mötesforum, Bryssel
NORDRED kontaktgrupp, Tukholma

- Toukokuu Ämbetsmannamöte, Oslo
GIS/ paikkatietojen käyttö kriisinhallinnassa, Kööpenhamina
Pelastuspalvelusta vastaavien ministerien kokous, Oslo

- Kesäkuu Pohjoismainen pelastusylijohtajakokous, Visby

- Elokuu Pohjoismainen palonehkäisykokous, Reykjavik
Virkamieskokous, Kööpenhamina

- Syyskuu Virkamieskokous ja Nordiskt Mötesforum, Bryssel
Pohjoismainen pelastustoimen tilastokokous, Snekkersten

- Lokakuu Haaga/CBRN-työryhmä, Fredrikssund

NORDRED kontaktgrupp, Helsinki
GIS/paikkatietojen käyttö kriisinhallinnassa, Islanti

Joulukuu Virkamieskokous, Snekkersten

Rajaturvallisuusalan yhteistyö

Pohjoismaiden rannikkovartiostojen (Nordic Coast Guard Forum, NCGF) päällikkökokous järjestettiin Norjan isännöimänä Huippuvuorilla.

Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat

huhtikuu Pohjoismainen virkamiestasoinen yhteistyöryhmä (NSHF), Huippuvuoret
marraskuu NSHF:n vuosittainen ministerikokous ja virkamieskokous, Oslo

Yhteistyö saamelaisasioissa

22.11. Yhteiskokous Smolna, Helsinki